

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra životního prostředí

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Česká inspekce životního prostředí

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jaroslav Drobník, CSc.

Diplomant: Jaroslava Příbylová
5. ročník
Tolstého 21
101 00 Praha 10

Praha 2005

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 20. prosince 2005

Jaroslava Příbylová

Děkuji panu doc. JUDr. Jaroslavu Drobníkovi, CSc. za uvedení do problematiky a konzultace při vypracovávání této diplomové práce.

Obsah

Obsah

Seznam použitých zkratek

1. Úvod

2. Obecná charakteristika ČIŽP

2.1 Pojem inspekce a inspekční činnosti

2.1.1 Inspekce

2.1.2 Inspekční činnost

2.1.3 Vnitřní kontrola

2.1.4 Kontrola

2.1.5 Inspekce životního prostředí

2.2 Historie vzniku ČIŽP

2.3 Základní údaje o ČIŽP

2.4 Úloha ČIŽP

2.5 Postavení v rámci orgánů ochrany životního prostředí

2.5.1 Obecné orgány státní správy ochrany životního prostředí

2.5.1.1 Ústřední orgány

2.5.1.2 Oblastní orgány

2.5.1.3 Místní orgány

2.5.2 Speciální orgány státní správy ochrany životního prostředí

2.5.2.1 Obecné orgány

2.5.2.2 Speciální orgány

2.5.3 Vztah ČIŽP k ostatním orgánům ochrany životního prostředí

2.5.4 Zvláštní vztah ČIŽP k některým orgánům ochrany životního prostředí

2.5.4.1 Vztah k orgánům státní správy lesa

2.5.4.2 Vztah k vodoprávním úřadům

2.6 Organizační struktura ČIŽP

2.6.1 Členění podle věcné působnosti

2.6.2 Členění podle územní působnosti

2.6.2.1 Ředitelství

2.6.2.2 Oblastní inspektoráty

2.6.2.3 Inspektoři

2.6.3 Vnitřní kontrola

3. Právní úprava vztahující se k ČIŽP

3.1 Právní předpisy upravující působnost ČIŽP

3.1.1 Ústava ČR a Listina základních práv a svobod

3.1.2 Zákony

3.1.3 Podzákonné právní předpisy

3.2 Právní předpisy, podle kterých ČIŽP postupuje při ukládání sankčních a nápravných opatření

3.2.1 Správní řád

3.2.2 Speciální právní předpisy

3.3 Zákony, podle nichž ČIŽP poskytuje informace

4. Kompetence ČIŽP

4.1 Kompetence související s inspekční činností

4.1.1 Dozor

4.1.2 Ukládání nápravných opatření

4.1.3 Ukládání pokut

4.2 Výměra poplatků

4.3 Řešení stížností, oznámení, podnětů

4.4 Poskytování informací

4.5 Povolování a schvalování

4.6 ČIŽP jako dotčený orgán

4.7 Přehled kompetencí a činnosti ČIŽP

4.8 Správní řízení

5. Působnost ČIŽP v jednotlivých složkách životního prostředí

5.1 Úvodní přehled

5.2 Ochrana ovzduší

5.2.1 Působnost v ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami

5.2.2 Působnost v ochraně ozonové vrstvy a klimatického systému Země

5.2.3 Spolupráce s ostatními orgány ochrany ovzduší

5.2.4 Činnost oddělení ochrany ovzduší

5.3 Ochrana vod

5.3.1 Působnost v ochraně vod

5.3.2 Činnost oddělení ochrany vod

5.3.2.1 Havárie ve vodním hospodářství

5.4 Ochrana lesa

5.4.1 Působnost v ochraně lesa

5.4.2 Činnost oddělení ochrany lesa

5.5 Ochrana přírody a krajiny

5.5.1 Právní úprava ochrany přírody a krajiny

5.5.2 Oblasti ochrany přírody

5.5.3 Působnost v ochraně přírody

5.5.4 CITES

5.5.5 Nové oblasti působnosti

5.5.6 Činnost oddělení ochrany přírody

5.6 Nakládání s odpady, obaly, chemickými látkami a biocidními přípravky

5.6.1 Odpady

5.6.1.1 Působnost

5.6.1.2 Činnost ČIŽP

5.6.2 Obaly

5.6.2.1 Působnost

5.6.2.2 Činnost ČIŽP

5.6.3 Chemické látky a chemické přípravky

5.6.3.1 Působnost

5.6.3.2 Činnost ČIŽP

5.6.4 Biocidní přípravky

5.6.5 Spolupráce s ostatními orgány

6. Působnost ČIŽP na poli mezinárodní spolupráce

6.1 Mezinárodní aktivity ČIŽP

6.1.1 Výkonné aktivity

6.1.2 Přeshraniční aktivity

6.2 Odborné zabezpečení mezinárodní spolupráce

7. Působnost ČIŽP v rámci Evropské Unie

7.1 AC-IMPEL a IMPEL

7.2 Phare - Twinning

8. Závěr

9. Prameny

9.1 Literatura

9.2 Právní předpisy

9.3 Statutární předpisy

9.4 Internetové odkazy

9.5 Ostatní prameny

Seznam použitých zkratk

AC-IMPEL	síť inspekcí životního prostředí zemí přidružených k EU
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
ČIŽP/Inspekce	Česká inspekce životního prostředí
ČOI	Česká obchodní inspekce
ČOV	čistírna odpadních vod
EIA	hodnocení vlivů na životní prostředí
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
FO	fyzická osoba
GMO	geneticky modifikované organismy
CHKO	chráněná krajinná oblast
IMPEL	inspekční orgány zemí EU a síť inspekčních orgánů EU
INECE	Mezinárodní síť organizací a institucí usilujících o soulad prosazování domácího a mezinárodního práva v oblasti životního prostředí).
Inspekce	Česká inspekce životního prostředí
KÚ	krajský úřad
MKOL	Mezinárodní komise na ochranu Labe
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
Mze	Ministerstvo zemědělství ČR
NP	národní park
OI	oblastní inspektorát
PO	právnícká osoba
SDI	Státní dřevařská inspekce
SFŽP	Státní fond životního prostředí
STIO	Státní technická inspekce ochrany ovzduší
SVI	Státní vodohospodářská inspekce
ÚSVH	Ústřední správa vodního hospodářství
ZPF	Zemědělský půdní fond

Právní předpisy:

- InfŽPZ zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění zákona č. 132/2000 Sb.
- KompZ zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (kompetenční zákon).
- LesZ zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (lesní zákon)
- LZPS usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů
- PřestZ zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- SlužZ zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, ve znění pozdějších předpisů (služební zákon)
- SprŘ zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád)
- TZ zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- ZČIŽP zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů
- VodZ zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ObZ zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- OchrPřZ zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- OdpZ zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- OvZ zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ZoChL zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů
- ZoCITES zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)

ZoGMO zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty,

ZoŽP zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

1. ÚVOD

V druhé polovině dvacátého století si začala společnost čím dál více uvědomovat nezbytnost zvýšené ochrany životního prostředí. Státy nejprve přijímaly vlastní právní úpravu ochrany životního prostředí, později začala vznikat legislativa na evropské úrovni. Se vznikající právní regulací životního prostředí bylo také nezbytné zřídit orgán, který by dozíral nejen na dodržování právních norem a správních aktů vydaných v této oblasti, ale také na funkčnost těchto aktů v praxi.

Jak bude dále uvedeno, v České republice vznikaly v oblasti životního prostředí dozorové orgány již v padesátých a šedesátých letech dvacátého století. Jejich přínos ale nebyl takový, jaký by byl již tehdy potřebný. Brzdou celkového rozvoje ochrany životního prostředí byl tehdejší politický režim, který dával větší důraz na produktivitu než na zdravé životní prostředí. To je také jedním z důvodů, proč byla ČIŽP zřízen až počátkem devadesátých let dvacátého století.

Diplomová práce se skládá z části obecné, ve které jsou podány základní informace o ČIŽP, její struktuře a právní úpravě a z části zvláštní, kde je rozebrána působnost ČIŽP v jednotlivých oblastech životního prostředí.

Cílem mé diplomové práce je popsat postavení a význam ČIŽP v ochraně životního prostředí, shrnout výsledky její činnosti za čtrnáct let jejího trvání a poukázat na problémy, se kterými se ČIŽP v praxi setkává.

2. Obecná charakteristika ČIŽP

2.1 Pojem inspekce a inspekční činnost

Kontrolu ve veřejné správě provádějí obecné správní orgány v rámci své zákonem stanovené působnosti.¹ Podle § 19 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (dále jen „KompZ“) provádí v ochraně životního prostředí vrchní státní dozor ve všech oblastech ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“). V rámci tohoto dozoru dohlíží na orgány státní správy ochrany životního prostředí a na fyzické osoby (dále jen „FO“) a právnické osoby (dále jen „PO“), jak dodržují ustanovení právních předpisů týkajících se ochrany životního prostředí. Dohlíží také, jak jsou fyzickými a právnickými osobami plněny povinnosti vyplývající z rozhodnutí orgánů ochrany životního prostředí.

Správní orgány provádějí také tzv. instanční kontrolu.² Instančně nadřízené orgány kontrolují instančně podřízené orgány v souvislosti s rozhodováním o opravných prostředcích.

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“) kontroluje podřízené orgány státní správy na jemu svěřených úsecích ochrany životního prostředí (např. krajské úřady, obecní úřady). Krajské úřady (dále jen „KÚ“) kontrolují obecní úřady (dále jen „OÚ“).

Kromě těchto orgánů, které vykonávají pouze omezenou kontrolu, jsou zákonem zřizovány speciální kontrolní orgány, u nichž tvoří kontrolní činnost dominantní složku jejich působnosti a pravomocí.³

Jedním z těchto správních orgánů je právě Česká inspekce životního prostředí (dále jen „ČIŽP“ nebo „Inspekce“), která provádí kontrolu subjektů, které jí nejsou hierarchicky podřízeny. Provádí především kontrolu fyzických a právnických osob.

Nejdříve je třeba vymezit pojmy inspekce, inspekční činnost, kontrola.

¹ Srov. Průcha, P. : Správní právo, obecná část, 6. vydání. Masarykova Univerzita, Brno, 2004, str. 274.

² Srov. Tamtéž, str. 278.

³ Srov. Hendrych, D. a kolektiv: Správní právo obecná část, 5. vydání. C. H. Beck, 2003, str. 244. Mates, P. Oprávnění inspekce a jejích orgánů. Právní rádce, č. 3/1998.

2.1.1 Inspekce

Pojem inspekce je používán pro označení⁴

- a) vlastní inspekční činnosti (v odborné literatuře nazývaná jako vnější správní kontrola, správní dozor či inspekční činnost),
- b) orgánu státní správy, jež byl zřízen k provádění inspekční činnosti.

2.1.2 Inspekční činnost

Inspekční činnost⁵ (správní dozor, vnější správní kontrola) je taková činnost, při které zákonem pověřený orgán kontroluje orgány a osoby, které mu nejsou nijak podřízeny. Předmětem této kontroly pak je dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí, plnění správních rozhodnutí vydaných orgány životního prostředí a šetrnosti činnosti kontrolovaných osob k životnímu prostředí.

Inspekční orgán většinou nemá stanovenou povinnost kontroly, nýbrž záleží na jeho uvážení, zda tuto kontrolu provede. To se samozřejmě netýká případů, kdy určitou kontrolu nařídí nadřízený orgán.

Základním rysem vnější kontroly je samostatnost jejího výkonu, kdy kontrolující subjekt vykonává aktivním způsobem kontrolu v rámci své pravomoci a při zjištění porušení zákonnosti činí opatření k jejich nápravě. Při výkonu své kontrolní působnosti není omezen žádnými vnějšími vlivy či faktory a výkon této působnosti probíhá nezávisle na vůli účastníků řízení.

2.1.3 Vnitřní kontrola

Od inspekční činnosti je třeba odlišit vnitřní kontrolu.⁶Vnitřní kontrola se týká vnitřní organizace instituce: osob, orgánů a organizací jí podřízených. Oprávnění kontrolovat je zde součástí oprávnění řídit. Vnitřní kontrolní činnost vykonává v případě ČIŽP ředitel ČIŽP nebo jím pověřený a přímo řízený pracovník ředitelství.

⁴ Srov. Madar, Z. a kolektiv: Slovník českého práva, 3. vydání. Linde a.s., Praha, 2002, str. 499.

Průcha, P., Pomahač, R.: Lexikon Správní právo. Sagit. Praha, 2002, str. 138.

⁵ Srov. Hendrych, D. a kolektiv: Správní právo obecná část, 5. vydání. C. H. Beck, 2003, str. 237-239.

⁶ Srov. Boguszak, J., Čapek, J.: Teorie práva. Codex Bohemia. Praha 1997, str. 212-213.

Průcha, P. : Správní právo, obecná část, 6. vydání. Masarykova Univerzita, Brno, 2004, str. 263.

Na pracovištích, která přímo řídí, vykonávají kontrolní činnost dále hlavní inspektoři, vedoucí odborů a oddělení a vedoucí sekretariátů ČIŽP.

Vnitřní kontrola je prováděna buď z podnětu veřejnosti (stížnosti), nebo z vnitřního podnětu. Provádí ji příslušné orgány či organizační složky správních úřadů v rámci vnitřních vztahů hierarchické nadřízenosti či podřízenosti. Systém a organizace vnitřní kontroly není až na výjimky upravena obecně závaznými právními předpisy.

Organizace vnitřní kontroly je zpravidla zakotvena v organizačních normách, řádech a statutech jednotlivých správních úřadů.

Právě povinnost nejen odstranit zjištěnou nezákonnost ale zejména povinnost vyvodit příslušnou personální a eventuálně i deliktní odpovědnost představuje psychologickou brzdu snižující efektivnost vnitřní kontroly, neboť výsledky vnitřní kontroly vždy v konečném důsledku směřují dovnitř soustavy správních úřadů, jejichž orgán či organizační složka vnitřní kontrolu provádí. Odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným výkonem veřejné moci nestimuluje správní úřady, aby zjišťovaly a odstraňovaly porušení zákonnosti prostředky vnitřní kontroly, protože pak sami nesou povinnost nahradit poškozeným jejich škodu a současně ji vymáhat po svých vlastních pracovnících, kteří ji způsobili.

2.1.4 Kontrola

Tento pojem je používán jak pro inspekční činnost, tak pro vnitřní kontrolu. Společné oběma druhům kontroly je to, že jde o prověřování a zhodnocování určitého chování, z hlediska určitých právních norem. Při správním dozoru je předmětem kontroly nejen zákonnost, ale i jiná hlediska (např. hospodárnost, účelnost). Kontroly jsou nepostradatelným článkem v regulačním řetězci. Existence inspekčních systémů a účinné provádění kontrol odrazuje od poškozování životního prostředí.

2.1.5 Inspekce životního prostředí

Inspekci životního prostředí je rozuměna činnost, která zahrnuje zejména kontrolu dodržování povinností stanovených v právních předpisech a správních rozhodnutích v oblasti životního prostředí a následné ukládání nápravných a sankčních opatření za jejich porušení.

2.2 Historie vzniku ČIŽP

Inspekční orgány v oblasti ochrany životního prostředí vznikaly již od šedesátých let dvacátého století.⁷ Tyto orgány měly celostátní působnost, každý byl zaměřen na určitou oblast životního prostředí.

a) Státní vodohospodářská inspekce (SVI)

Prvním inspekčním orgánem s působností v oblasti ochrany životního prostředí, byla **Státní vodohospodářská inspekce** (dále jen „SVI“). Byla zřízena vyhláškou č. 136/1960 Sb., kterou vydalo Ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství (dále jen „MZLVH“), jako ústřední vodohospodářský orgán, na základě usnesení vlády č. 740 ze dne 10. srpna 1960.

SVI, jako odborná instituce vykonávající dozor ve vodním hospodářství, vznikla poté, kdy byly při velké územněsprávní reorganizaci v roce 1960 zrušeny tzv. malé kraje a vznikly kraje velké. Působnost zaniklých malých krajů ve vodním hospodářství byla převedena na okresní národní výbory, jejichž zaměstnanci neměli v této oblasti potřebné odborné vzdělání.

Hlavním úkolem SVI bylo podle § 3 výše zmíněné vyhlášky především kontrolovat u uživatelů vody, s výjimkou domácností, dodržování povoleného odběru vody a její hospodárné využití ve výrobě, množství a jakost odpadních vod, výstavbu, provoz a údržbu čistících zařízení a opatření ke zlepšení využití vody a ochrany vod. Náplní její činnosti byla především odborná pomoc kontrolovaným organizacím a spolupráce s tehdejší lidosprávou, především s místně příslušnými vodohospodářskými orgány – okresními národními výbory. Těm také SVI předávala své kontrolní závěry.

Ústředí Státní vodohospodářsko inspekce bylo součástí MZLVH, její jednotlivé inspektoráty pak byly součástí krajských vodohospodářských organizací a ústředím byly metodicky řízeny.

Charakteristickým rysem SVI byla nejen závislost na MZLVH, ale i na národních výborech. Plány činnosti SVI musely být projednávány s národním výborem (§5 odst. 3 vyhlášky ministerstva zemědělství č. 136/1960 Sb.). Předseda národního výboru byl oprávněn v souladu s § 5 odst. 4) zmíněné vyhlášky uložit SVI, aby provedla neodkladné opatření.

⁷ Srov. Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP. ČIŽP, 2001, str. II/1 – II/5.

Zákonem č. 115/1965 Sb., o změnách v organizaci a působnosti některých odvětvových ústředních orgánů, byla zřízena Ústřední správa vodního hospodářství (dále jen „ÚSVH“), jako ústřední orgán státní správy.

V návaznosti na vznik ÚSVH, byla vyhláška 136/1960 Sb. novelizována vyhláškou č. 55/1966 Sb., která zásadně změnila organizaci SVI. SVI se stala samostatnou organizací, byť s mnohými organizačními vazbami na ÚSVH.

SVI po těchto změnách prováděla především kontrolní činnost zaměřenou na ochranu vod, tj. na výstavbu a provoz čistíren odpadních vod a ostatních podobných zařízení a dále na kontrolu souladu provozu závodů s platným vodohospodářským rozhodnutím. SVI neměla ani nadále pravomoc ukládat pokuty, jejich uložení a výši pouze navrhovala okresnímu národnímu výboru, který se pak postaral o jejich uložení.

b) Státní technická inspekce ochrany ovzduší (STIO)

V roce 1967 byl přijat zákon č. 35/1967 Sb., o opatřeních proti znečišťování ovzduší. Byl to první právní předpis upravující samostatně ochranu ovzduší. Stanovil přípustnou míru znečišťování ovzduší, poplatky a pokuty za znečišťování ovzduší. Při Ministerstvu lesního a vodního hospodářství byl tímto zákonem zřízen další kontrolní orgán s celostátní působností: **Státní technická inspekce ochrany ovzduší** (dále jen „STIO“).

Její kompetence byly převážně kontrolní a pomocné. Podle § 13 odst. 2 zákona č. 35/1967 Sb. STIO posuzovala především technickou úroveň provozovaných odlučovacích a čistících zařízení, jakost jejich provozu a údržby, dále kontrolovala zajištění ochrany ovzduší v projektové dokumentaci investic. Do její působnosti patřilo pouze ukládání konkrétních opatření pro zamezení úniku škodlivých látek do ovzduší a navrhování výše pokut okresním národním výborům.

Po federalizaci státu byla zákonem č. 2/1969 Sb. vytvořena Česká technická inspekce ochrany ovzduší podřízená Ministerstvu lesního a vodního hospodářství. STIO nadále fungovala na federální úrovni.

c) Lesnická inspekce

V 70. letech 20. století vznikla na Ministerstvu lesního a vodního hospodářství v rámci vnitřního kontrolního systému **Lesnická inspekce**. Měla řešit ekologicko-hospodářská opatření v lesích.

d) Vznik ČIŽP

V období kolem roku 1989 sílily kritiky stavu životního prostředí. Stále více bylo zřejmé, že je potřeba samostatná právní úprava ochrany životního prostředí. Vznikala ekologická hnutí (např. Hnutí Brontosaurus, Hnutí Duha), která poukazovala na stále se zhoršující životní prostředí, jemuž nebyly schopny stávající neodborné orgány bez náležité právní úpravy čelit.

V roce 1990 zaniklo Ministerstvo lesního a vodního hospodářství. Část jeho kompetencí přešla na Ministerstvo zemědělství a část na nově vzniklé Ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“).

V průběhu devadesátých let vznikaly jednak nové zákony upravující ochranu jednotlivých složek životního prostředí (zákon č. 238/1991 Sb., o odpadech, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami), jednak byly staré zákony novelizovány (např. vodní zákon z roku 1973).

Česká vodohospodářská inspekce postrádala k větší účinnosti své práce důležité pravomoci, a to pravomoci sankční. Prováděla sice nezávislé kontroly a šetření, ale nemohla svou práci dovést do konce. Chybělo jí oprávnění donutit subjekt, který porušoval právní předpisy, aby svou protiprávní činnost ukončil. Agendu poplatků spravovaly okresní úřady, které měly dostatek jiné práce a nemohly se plnohodnotně věnovat právě ochraně životního prostředí.

Proto byl v první polovině roku 1990 připravován návrh vládního nařízení, kterým by Česká vodohospodářská inspekce získala pravomoci potřebné ke zkvalitnění práce, především v oblasti ukládání pokut. Návrh byl odmítnut z důvodu, že taková úprava pravomocí musí být provedena zákonem, nehledě na to, že se již jevílo nepraktické, aby inspekce fungovaly každá zvlášť. Existovaly konkrétní vize budoucí inspekce životního prostředí, která obsáhne všechny složky životního prostředí, nejen ochranu vod a ovzduší. Nejprve vznikl záměr všechny inspekce založit a pak je sloučit. Konečné řešení ovšem bylo úplně jiné: zřizovací ustanovení České inspekce životního prostředí byla doplněna do návrhu zákona „o lesácké inspekci“. Tento zákon byl nakonec přijat pod č. **282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa** (dále jen „ZČIŽP“).

Na nově vzniklou ČIŽP přešly působnosti České vodohospodářské inspekce a České technické inspekce ochrany ovzduší. Zákonem č. 282/1991 Sb. byla založena působnost ČIŽP v ochraně lesa. Divize odpadového hospodářství a ochrany přírody vznikly v průběhu roku 1992.

ČIŽP byla zřízena jako správní orgán, může tedy sama vydávat správní rozhodnutí.

ČIŽP se stala nezávislou na orgánech nižší státní správy (obě předchozí inspekce byly do určité míry závislé na národních výborech). Na rozdíl od předchozích inspekcí byly posíleny její pravomoci nápravné a sankční: k oprávnění ukládat opatření k nápravě přibýlo oprávnění nařít omezení nebo zastavení činnosti (§ 3 odst. 4 ZČIŽP), nově získala oprávnění ukládat pokuty (§ 4 ZČIŽP), které předchozí inspekce mohly národním výborům jen navrhopvat. Tímto rozšířením pravomocí se zkvalitnila a prohloubila činnost ČIŽP.

Následně byl přijat zákon č. 389/1991 Sb., o státní správě ochrany ovzduší a poplatcích za jeho znečišťování, v němž již byla stanovena jako orgán státní správy ochrany ovzduší ČIŽP. Podle § 3 zákona č. 389/1991 Sb. však nebyla ČIŽP jen čistě inspekčním orgánem, tento zákon jí přiznával i pravomoci výkonného orgánu státní správy.

ČIŽP byla oprávněna:

- vydávat souhlasy obsahující podmínky ochrany ovzduší podle § 11 odst. 1 písm. a), e) až g), písm. h), pokud jde o přepravu materiálů a výrobků, a podle písmena i) zákona č. 389/1991 Sb.,
- rozhodovat o výši poplatků za znečišťování ovzduší u velkých zdrojů znečišťování podle části druhé zákona č. 389/1991 Sb.,
- schvalovat návrhy a změny opatření pro případy havárií pro velké zdroje znečišťování,
- schvalovat užívání nových technologií, výrobků a zařízení sloužících k ochraně ovzduší včetně technických podmínek provozu a návrhů provozních předpisů výrobce,
- stanovit rozhodnutím emisní limity pro stávající velké a střední zdroje znečišťování a dobu, během které musí být dosažena hodnota emisního limitu stanoveného pro nové zdroje znečišťování,
- udělovat oprávnění FO a PO k provádění autorizovaného měření emisí a imisí a kontroluje správnost jejich výsledků.

ČIŽP má dodnes některé z těchto pravomocí. Některé z nich přešly v roce 2003 na nově vzniklé krajské úřady, některé přešly od účinnosti nového zákona o ovzduší č. 86/2002 Sb. na MŽP.⁸

---

⁸ Viz kapitola 4. Kompetence ČIŽP, bod 4.5.

V roce 1993 se změnilo divizní uspořádání ČIŽP na uspořádání regionální. Vzniklo devět, posléze deset oblastních inspektorátů složených z pěti oddělení, která byla tvořena bývalými divizemi.

Postupem času se působnost ČIŽP rozšiřuje, byly do ní zahrnuty další okruhy: ochrana ozonové vrstvy Země, dohled nad nakládáním s chemickými látkami, s obaly, s geneticky modifikovanými organismy (dále jen „GMO“), prevencí havárií. ČIŽP nově vyměřuje poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových a poplatky za odebrané množství podzemní vody.

ČIŽP má v současné době přibližně šest set pracovníků. Česká vodohospodářská inspekce měla kolem šedesáti pracovníků.⁹

---

⁹ Srov. Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP. ČIŽP, 2001, str. II/5.

2.3 Základní údaje o ČIŽP

ČIŽP je orgán státní správy, podřízený MŽP. Jedná se o inspekční orgán v oblasti životního prostředí.

ČIŽP byla zřízena zákonem č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa. Tento zákon nabyl účinnost dne 15. července 1991.

Vlastním zakládacím aktem ČIŽP je rozhodnutí ministra životního prostředí č. 12/91 ze dne 1. srpna 1991. Toto rozhodnutí obsahuje v souladu s § 31 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky ČR a obcí ČR (rozpočtová pravidla republiky) následující základní údaje o ČIŽP:

Tabulka č. 1:

Základní údaje o ČIŽP podle rozhodnutí ministra životního prostředí č. 12/91

Označení zřizovatele	Ministerstvo životního prostředí ČR
Název	Česká inspekce životního prostředí
Sídlo organizace	Praha
Identifikační číslo	416 932 05
Vymezení základního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti	Vykonávat státní dozor nad životním prostředím v ČR v rozsahu stanoveném zvláštními zákony
Označení statutárních orgánů	Ředitel ČIŽP
Vymezení majetku, k němuž má organizace právo hospodaření	Převedeno právo hospodaření s veškerým majetkem užívaným samostatným útvarům inspekční činnosti v lesích, se sídlem v Jílovišti – Strnady.
Vymezení doby, na kterou je organizace zřizována	Na dobu neurčitou

Podle tohoto rozhodnutí byla ČIŽP zřízena jako rozpočtová organizace, podřízená ministrovi životního prostředí. ČIŽP je napojena na státní rozpočet prostřednictvím MŽP.

Podle čl. 10 odst. 1 statutu ČIŽP¹⁰ vydává individuální správní akty formou správních rozhodnutí. Podle čl. 10 odst. 2 statutu ČIŽP vydává ČIŽP k úpravě vnitřní organizace vlastní vnitřní akty (pokyny, instrukce).

2.4 Úloha ČIŽP

ČIŽP je v systému státní správy ochrany životního prostředí jediným specializovaným orgánem správního dozoru s působností na celém území ČR s výjimkou výkonu vrchního státního dozoru MŽP. Jak bylo již výše zmíněno, kontrolu vykonávají i jiné orgány státní správy ochrany životního prostředí. Kontrola prováděná těmito orgány směřuje dovnitř státní správy, vůči orgánům podřízeným. Bylo tedy třeba zřídit orgán, který by dohlížel na fyzické a právnické osoby ohledně dodržování ustanovení právních předpisů ochrany životního prostředí a plnění povinností stanovených v rozhodnutích orgánů státní správy ochrany životního prostředí. ČIŽP také přísluší v oblasti ochrany přírody dohled nad orgány veřejné správy vyjma ústředních orgánů (§ 80 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „OchrPřZ“)) a v oblasti odpadového hospodářství dohled nad obcemi (§ 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech (dále jen „OdpZ“).

Důležitou úlohu plní ČIŽP při vrchním státním dozoru. Výsledky jejích kontrol slouží Ministerstvu životního prostředí jako podněty k výkonu vrchního státního dozoru. Inspektoři ČIŽP se pohybují v terénu, jejich poznatky jsou proto mnohem hlubší než informace zaměstnanců MŽP. Podněty k vrchnímu státnímu dozoru získává MŽP buď z výročních zpráv ČIŽP, nebo jako orgán druhého stupně v odvolacím řízení, nebo na základě svých pokynů ČIŽP k provedení určitých kontrol.

ČIŽP podle současné právní úpravy není jen inspekčním orgánem. Ve složkách ochrany ovzduší a ochrany vod má i výkonné pravomoci. Podle § 46 odst. 1 písm. i) zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší (dále jen „OvZ“) rozhoduje o zařazení stacionárních zdrojů do určitých kategorií. Podle § 46 odst. 1 písm. m) OvZ schvaluje regulační řády provozovatelů stacionárních zdrojů.

---

¹⁰ Statut ČIŽP byl vydán k provedení ustanovení § 1 odst. 3 ZČIŽP ministrem životního prostředí. Statut ČIŽP je součástí Věstníku MŽP, částky 3/1993.

Podle § 88 a násl. zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon (dále jen „VodZ“) vyměřuje poplatky za odebrané množství podzemní vody a poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových. Tyto pravomoci nijak s inspekční činností nesouvisí. Při reorganizaci současné právní úpravy životního prostředí by bylo vhodné, tyto pravomoci předat krajským úřadům a dotvořit tak z ČIŽP čistě inspekční orgán.

Vzhledem k dlouhé tradici v jednotlivých oborech je v ČIŽP soustředěn významný odborný a zkušenostní potenciál. Inspektoři znají poměrně důkladně reálnou situaci v životním prostředí ČR a umí se orientovat v právních předpisech životního prostředí. Této jejich odbornosti je také využíváno při proškolení pracovníků jiných orgánů státní správy ochrany životního prostředí, hlavně obecních a krajských úřadů.

Inspekce je podřízena MŽP. Kromě této „organizační“ závislosti by Inspekce neměla podléhat jiným vlivům, např. místním nebo osobním. Z tohoto hlediska by mohla být Inspekce označena za orgán nezávislý.

Většinu činnosti Inspekce tvoří kontroly a šetření. Neměl by však být opomíjen ani její značný význam v rámci kontroly funkčnosti legislativy v praxi. Její praktické zkušenosti jsou důležitým zdrojem informací při tvorbě nové legislativy. Podle čl. 22 odst. 1 statutu ČIŽP podává Inspekce podněty ke změnám obecně závazných právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí nebo se k návrhům legislativních změn vyjadřuje.

2.5 Postavení ČIŽP v rámci orgánů ochrany životního prostředí

Orgány státní správy v oblasti životního prostředí můžeme rozdělit podle rozsahu jejich věcné působnosti na **obecné** a **speciální**.¹¹

---

¹¹ Srov. Damohorský M. a kol. Právo životního prostředí, C. H. Beck, Praha 2003, Kapitola III.

2.5.1 Obecné orgány státní správy ochrany životního prostředí

Obecné orgány státní správy vykonávají působnost ohledně celé problematiky ochrany životního prostředí. Jsou dále děleny podle územní působnosti na orgány **ústřední, oblastní a místní**.

2.5.1.1 Ústřední orgány

Soustavu ústředních orgánů státní správy a rozsah jejich působnosti upravuje KompZ. Podle tohoto zákona je hlavním ústředním orgánem ochrany životního prostředí **MŽP**, kterému náleží nejrozsáhlejší působnost a nejvíce pravomocí v této oblasti.

MZe má v oblasti životního prostředí na starosti úseky:

- zemědělství (mimo ochrany zemědělského půdního fondu),
- vodního hospodářství (mimo ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů, ochrany jakosti povrchových a podzemních vod),
- lesy, rybářství a myslivost (mimo území národních parků).

2.5.1.2 Oblastní orgány

Oblastní státní správu vykonávají v přenesené působnosti od počátku roku 2001 **orgány krajů**. V oblasti ochrany životního prostředí přísluší působnost krajským úřadům.

Právními předpisy stanovujícími působnost a pravomoci KÚ v oblasti ochrany životního prostředí jsou:

- speciální zákony (např. zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon; zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon),
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,
- zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činností okresních úřadů, který přenáší některé působnosti bývalých okresních úřadů na orgány kraje, některé na pověřené OÚ.

K vyřizování problematiky životního prostředí zřídily KÚ své **odborné orgány životního prostředí**.

Působnost odborných orgánů životního prostředí je širší než působnost MŽP, spadají pod ně totiž i úseky, ve kterých je ústředním orgánem státní správy MZe.

V samostatné působnosti rozhodují orgány kraje různé záležitosti týkající se životního prostředí kraje, které nespádají do přenesené působnosti orgánů kraje a orgánů obcí, ani do samostatné působnosti obcí. Patří sem například záležitosti týkající se územního rozvoje kraje.

2.5.1.3 Místní orgány

Místní státní správu vykonávají v přenesené působnosti orgány obcí. Mají obdobné dozorové a kontrolní pravomoci jako ČIŽP, vykonávají je ale na menším území. Jejich působnost je upravena v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích a shodně s kraji také ve speciálních zákonech.

Místní státní správu na území vojenských újezdů vykonávají podle § 35 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky újezdní úřady. Vztah Inspekce k újezdním úřadům je podobný jako k OÚ.

V současné době zákon o obcích rozlišuje tři druhy obecních úřadů, a to:

obecní úřad (první kategorie) – vykonává státní správu jen ve správním obvodu, který se kryje s územím obce,

pověřený obecní úřad – vykonává státní správu v širším rozsahu a ve větším správním obvodu, než OÚ první kategorie,

obecní úřad obce s rozšířenou působností – má další přenesené působnosti a vykonává státní správu v širším správním obvodu než pověřený OÚ.

Složkové zákony¹² upravují působnost na místní úrovni rozdílným způsobem. Některý působnost dělí mezi všechny tři druhy OÚ (OchrPřZ), některý svěřuje působnost jen OÚ a OÚ obcí s rozšířenou působností [zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon (dále jen „VodZ“)] a některý působnost na místní úrovni vůbec neupravuje [zákon č. 477/2001 Sb., o obalech (dále jen „ObZ“)]. Nejvíce kompetencí v oblasti životního prostředí přísluší OÚ obcí s rozšířenou působností.

Stejně jako orgány kraje mají i orgány obcí dvojí působnost: přenesenou a samostatnou. Orgány obcí vykonávají státní správu v samostatné působnosti, pokud v zákoně není výslovně stanoveno, že jde o působnost přenesenou.

¹² Jako složkové zákony jsou označovány zákony, které upravují jen určitý úsek ochrany životního prostředí (např. VodZ), srov. Damohorský, M. a kolektiv: Právo životního prostředí. C. H. Beck, Praha 2003, str. 32.

Do samostatné působnosti obcí patří například záležitosti týkající se veřejné zeleně, čištění odpadních vod nebo odvozu komunálních odpadů.

2.5.2 Speciální orgány státní správy ochrany životního prostředí

Speciální orgány mají věcně či územně zúžený okruh působnosti. Jsou zřizovány právě proto, aby se zaměřovaly na zvláštní oblasti ochrany životního prostředí, které jsou natolik odlišné od jiné agendy obecných orgánů, že je třeba, aby se jimi zabývali odborně specializovaní pracovníci. Působnost a pravomoci těchto orgánů jsou většinou upraveny zvláštními právními předpisy.

Speciální orgány můžeme rozdělit podle územní působnosti na:

- a) orgány s celostátní působností - ČIŽP,
- b) oblastní orgány - Správy národních parků a správy chráněných krajinných oblastí,
- OI ČIŽP.

V rámci organizačního uspořádání orgánů ochrany životního prostředí má Inspekce postavení speciálního, odborného orgánu. Často se stává, že při svých kontrolách Inspekce narazí na problém, který není kompetentní řešit. V těchto případech informuje o svém zjištění orgán, do jehož působnosti tato problematika spadá.

Stejně tak probíhá spolupráce v případech, kdy se působnosti orgánů ochrany životního prostředí prolínají. Sem se dá zařadit poskytování informací pro účely statistiky nebo různých evidencí.

2.5.3 Vztah ČIŽP k ostatním orgánům ochrany životního prostředí

Následuje přehled vztahu Inspekce k ostatním orgánům ochrany životního prostředí vyplývající z příslušných právních předpisů.

Vztah k Ministerstvu životního prostředí

Vztah k MŽP je vztahem orgánu nadřízeného a podřízeného, jak vyplývá z § 19 odst. 6 KompZ a § 1 odst. 1 ZČIŽP. Ze vztahu nadřízenosti a podřízenosti vyplývají oprávnění MŽP řídit činnost Inspekce. Realizací tohoto oprávnění je vydávání instrukcí v podobě sdělení MŽP, jež jsou pro Inspekci závazná.

Instrukce MŽP musí být samozřejmě vydávány v souladu s právními předpisy a musí se pohybovat v jejich mezích. Předmětem instrukcí mohou být určité závazné pracovní postupy, konkretizace úkolů vyplývajících z působnosti Inspekce nebo stanovených v právním předpisu MŽP.

Další aspekty tohoto vztahu jsou uvedeny v bodech:

- V souladu s § 27 KompZ podávají nižší orgány státní správy zprávy a sdělují údaje, které si příslušná ministerstva vyžádají v rozsahu nezbytně nutném pro plnění svých úkolů. Inspekce je tedy povinna sdělit MŽP informace, které si vyžádá.
- MŽP jako nadřízený orgán řeší odvolání proti rozhodnutí Inspekce ve správním řízení (např. § 124 odst. 2 VodZ, § 80 odst. 3 OchrPřZ).
- Ministr životního prostředí jmenuje a odvolává ředitele Inspekce. Podle § 1 odst. 2 ZČIŽP se jmenování a odvolání ředitele Inspekce řídí zákonem č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (dále jen „SlužZ“).
- MŽP řídí jednotný informační systém o životním prostředí (§ 19 odst. 4 KompZ). Každoročně vydává Zprávu o stavu životního prostředí ČR. Část této zprávy se také týká činnosti Inspekce v uplynulém roce.
- Ministerstvo je orgánem vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí (§ 19 odst. 1 KompZ). Dozírá, zda Inspekce dodržuje právní předpisy v oblasti životního prostředí [§ 44 odst. 1 OvZ, § 111 odst. 1 VodZ, § 85 odst. 2 OchrPřZ, § 72 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 72 odst. 2 OdpZ, § 50 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích (dále jen „LesZ“)]. Zjistí-li nedostatky v její činnosti, sepíše o tom záznam, který projedná s ředitelem Inspekce ve vytýkacím řízení.

Metodické řízení ČIŽP¹³ spadá do působnosti **náměstka ministra životního prostředí – ředitele sekce legislativy a státní správy**.

Do jeho působnosti spadá také zodpovědnost za:

- přípravu kvalifikovaných stanovisek k materiálům zpracovaným ČIŽP,
- prošetřování stížností týkajících se činnosti ČIŽP, pokud si šetření nevyhradí odbor interního auditu a finanční kontroly,
- vypracování stanoviska k nakládání s majetkem státu nebo převodu vlastnictví majetku státu, s nímž přísluší ČIŽP hospodařit.

¹³ Srov. Organizační řád MŽP, str. 75,76.

Přímo podřízeny řediteli sekce legislativy a státní správy jsou **odbory výkonu státní správy**, které jsou členěny na devět oddělení (pod každý tento odbor spadají jeden až dva kraje).

Tyto odbory:

- vykonávají státní správu mimo jiné v oblasti vod, lesního hospodářství v národních parcích, ochrany ovzduší, ochrany přírody, CITES, nakládání s odpady a obaly,
- zabezpečují vrchní státní dozor vůči nižším správním orgánům v rozsahu své územní působnosti a řídí, sjednocují a kontrolují výkon státní správy těchto správních orgánů prováděný na úseku této územní působnosti,
- rozhodují o odvoláních proti správním rozhodnutím ČIŽP,
- zrušují opatření ČIŽP přijatá v rozporu s platnými právními předpisy, usnesením vlády nebo směrnicemi ústředních orgánů státní správy,
- dovoluje-li to povaha věci a nelze-li nápravy dosáhnout jinak, rozhodují v případech, kdy ČIŽP nezahájila řízení, ač byla k zahájení příslušná nebo nerozhodla ve stanovené lhůtě [§ 50 zákona č. 71/1967 Sb., správní řád (dále jen „SprŘ“)].

Vztah k Ministerstvu zemědělství

MZe je podle § 15 KompZ ústředním orgánem státní správy pro oblast vodního hospodářství (nespadá sem ochrana přirozené akumulace vod, ochrana vodních zdrojů a ochrana jakosti povrchových a podzemních vod) a ústředním orgánem státní správy lesů (mimo území národních parků). V souladu s § 111 odst. 1 VodZ vykonává společně s MŽP vrchní vodoprávní dozor. Tato ministerstva společně dozírají, jak Inspekce provádí ustanovení VodZ a předpisů podle něho vydaných.

Podle § 111 odst. 3 VodZ předkládá Ministerstvo zemědělství v součinnosti s Ministerstvem životního prostředí každoročně vládě zprávu o zhodnocení kontrolní činnosti provedené v rámci vrchního vodoprávního dozoru.

Vztah Inspekce k Ministerstvu zemědělství není široký, existuje pouze v oblastech ochrany lesa a ochrany vod. Inspekce se řídí vyhláškami a směrnicemi vydanými MZe v těchto oblastech. MZe nevykonává ani v těchto oblastech funkci orgánu Inspekci nadřízeného, není odvolacím orgánem v řízeních vedených ČIŽP. K přezkoumání rozhodnutí Inspekce ve vodoprávním řízení a řízení v oblasti ochrany lesa je příslušné MŽP.

Vztah k obecním úřadům

OÚ jsou decentralizované úřady státní správy, tzn. mají působnost (přenesenou) ve všech odvětvích státní správy. V současné právní úpravě jsou rozlišeny tři druhy obecních úřadů, složkové zákony mezi ně rozdělují jednotlivé pravomoci rozdílně.

V obecních úřadech nejsou zaměstnány osoby s odborným zaměřením na ochranu životního prostředí. Často se zde vyskytuje prvek podjatosti. Obyvatelé obce se mezi sebou většinou znají a jsou mezi sebou svázáni příbuzenskými nebo přátelskými vztahy. Z těchto dvou důvodů je dozor místní státní správy nad dodržováním právních předpisů a rozhodnutí v oblasti ochrany životního prostředí méně účinný než dozor odborné instituce v tomto směru nezávislé.

Kompetence obecních úřadů jsou podstatně širší než převážně kontrolní kompetence ČIŽP. Inspekce je oprávněna od obecních úřadů vyžadovat informace potřebné pro inspekční činnost, poskytuje obecním úřadům odbornou pomoc. Organizuje přednášky pro pracovníky OÚ. Proškoluje pracovníky při řešení konkrétních případů. Podle § 76 odst. 1 OdpZ Inspekce dohlíží na obce, jak dodržují ustanovení právních předpisů a rozhodnutí v oblasti odpadového hospodářství.

Významná je spolupráce ČIŽP s obecními úřady. Jejich pravomoci jsou často stejné, proto je třeba, aby se oba orgány navzájem informovaly o své činnosti. Sjednotí se tak jejich postupy v podobných případech a předejde se případným nesrovnalostem v řešení případů. Obecní úřady rozhodují ve správním řízení stejně jako Inspekce v prvním stupni. V mnoha případech mají obecní úřady s Inspekci dělené sankční kompetence. V těchto případech má přednost pokračování v již zahájeném řízení, vedeném obecním úřadem.

Vztah ke krajským úřadům

Krajským úřadům přísluší dozor nad výkonem samostatné (§ 123 odst. 1 zákona č. 128/2000, o obcích) i přenesené působnosti obcí (§ 126 odst. 1 zákona o obcích). Do působnosti KÚ spadají věci týkající se území přesahujících území správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo věci, které přesahují možnosti obecního úřadů s rozšířenou působností.

Krajské úřady jsou odvolacími orgány proti rozhodnutím vydaným OÚ, pověřeným OÚ nebo OÚ obce s rozšířenou působností.

Vztah ČIŽP a krajskými úřady je podobný vztahu mezi obecními úřady a ČIŽP.

Podobně jako Inspekce ukládají krajské úřady opatření k nápravě a pokuty, pokud jsou k tomu zákonem zmocněny. Složkové zákony stanoví, který z nich v daném případě správní řízení povede.

Krajské úřady vypracovávají ve spolupráci s MŽP prognózy, koncepce a strategie ochrany jednotlivých složek životního prostředí, k tomu jsou pro ně nezbytné informace podané Inspekcí.

Podle § 80 odst. 1 OchrPřZ Inspekce dozírá, jak jsou krajskými úřady dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkající se ochrany přírody a krajiny.

Vztah k celním úřadům

Celní úřady jsou v mnohých složkových zákonech upraveny také jako orgány státní správy v oblasti ochrany životního prostředí [zákon č.100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (dále jen „Z o CITES“), zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty (dále jen „ZoGMO“), OvZ, OdpZ, ObZ]. Tyto zákony svěřují celním úřadům působnost v ochraně životního prostředí zejména proto, že v jimi upravených oblastech ochrany životního prostředí dochází k převážení určitých výrobků (např. odpady podléhající povolení, regulované látky a výrobky) přes státní hranice.

Celní úřady mají pravomoc kontrolovat dodržování předpisů o ochraně životního prostředí při převozu výrobku přes hranice. Při zjištění porušení povinností kontrolovaných subjektů, vyplývajících ze zmíněných předpisů mají pravomoc zamezit v pokračování porušování předpisů (nařídí přerušeni přepravy odpadu uskutečněném v rozporu s povolením) a následně oznámí Inspekci porušení zákona, popř. dá Inspekci podnět k zahájení řízení o udělení pokuty.

Příkladem může být sledování dovozu a vývozu ohrožených druhů živočichů a rostlin CITES podle § 25 odst. 5 ZoCITES – zde celní úřady provádějí kontroly nad zbožím podléhajícím celnímu dohledu, v případě zjištění porušení právních předpisů o ochraně ohrožených druhů nebo v případě pochybnosti celní orgán exemplář zadrží a neprodleně o tom informuje Inspekci.

Vztah ke správám národních parků a správám chráněných krajinných oblastí

Správy národních parků a správy chráněných krajinných oblastí (dále jen „správy“) jsou speciálními orgány státní správy na úseku ochrany přírody.

Podle § 78 OchrPřZ tyto správy vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny, není-li podle tohoto zákona příslušný obecní úřad, MŽP nebo Inspekce. Správy vykonávají na území národních parků (dále jen „NP“) a chráněných krajinných oblastí (dále jen „CHKO“) působnost jinak svěřenou obecním úřadům.

Správy projednávají a ukládají pokuty podle OchrPřZ za přestupky a protiprávní jednání na území NP a CHKO.

Správy přezkoumávají rozhodnutí orgánů obci vydaná ve správním řízení na úseku ochrany přírody a krajiny. Správy jsou podle některých ustanovení OchrPřZ oprávněny k vydání nařízení pro obvod své působnosti. V těchto nařízeních zejména blíže specifikuje ochranné podmínky v obvodu své působnosti. Z této jejich vymezené působnosti vyplývá, že jejich vztah s Inspekcí bude podobný jako vztah Inspekce s obecními úřady.

Vztah k veřejným strážím

Přestože veřejné stráže nejsou orgány státní správy, mají určité důležité pravomoci v ochraně životního prostředí. Jde o osoby, které jsou příslušným orgánem státní správy do této funkce jmenovány. Zřízeny jsou čtyři druhy veřejných stráží, a to stráž lesní (§§ 38-39a LesZ), rybářská (§§ 14-18 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství), myslivecká (§§ 12-16 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti) a stráž přírody (§§ 81-81b OchrPřZ). Strážci mají zejména kontrolní a informační pravomoci. Při své činnosti kontrolují dodržování předpisů o ochraně lesa, přírody a krajiny, myslivosti a rybářství. K tomu jim slouží zpravidla tato oprávnění:

- a) zjišťovat totožnost osob porušujících předpisy na ochranu příslušné složky,
- b) ukládat blokové pokuty,
- c) vstupovat na cizí pozemky,
- d) zadržet přistiženou osobu a předat ji orgánu Policie ČR.

Podle § 7 odst. 4 ZČIŽP jsou inspektori ČIŽP lesní stráží. Ostatní tři zmíněné zákony inspektorům ČIŽP postavení veřejné stráže nepřiznávají.

Veřejné stráže jsou důležitým doplňkem inspekční činnosti, působí v terénu, a proto mají větší možnost nedovolenou činnost podchytit. Nejsou správním orgánem, proto nemohou vydávat rozhodnutí ve správním řízení. Pokud nepostačí bloková pokuta, předají věc k řešení buď Inspekcí nebo jinému orgánu oprávněnému uložit nápravné nebo sankční opatření.

Pro Inspekci jsou důležité podněty veřejných stráží k místním šetřením. Veřejné stráže tvoří prodlouženou ruku orgánů ochrany životního prostředí v terénu a informují tyto orgány o stavu jim svěřeného úseku některé složky životního prostředí.

2.5.4 Zvláštní vztah ČIŽP k některým orgánům ochrany životního prostředí

Ve dvou oblastech ochrany životního prostředí je upravena státní správa odlišně od ostatních oblastí. Jedná se o ochranu lesa a ochranu vod. Zatímco působnost v ochraně lesa přešla přímo z bývalého Ministerstva lesního, vodního hospodářství na Ministerstvo zemědělství, v ochraně vod je situace jiná: působnost ústředního správního úřadu je zde rozdělena mezi Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí. Jaká problematika spadá pod které ministerstvo určují kompetenční a vodní zákon. Složitá situace ohledně ochrany vod vznikla v důsledku přechodu některých kompetencí z Ministerstva životního prostředí na Ministerstvo zemědělství bez toho, aby se v souladu s touto změnou změnila i právní úprava týkající se ČIŽP.

2.5.4.1 Vztah k orgánům státní správy lesa

V oblasti ochrany lesa vykonávají dozor:

- MŽP - vrchní státní dozor podle § 50 LesZ,
- Příslušné orgány státní správy lesa, které mají vymezenou dozorovou působnost v § 51 LesZ, a to:
  - a) OÚ obcí s rozšířenou působností,
  - b) KÚ,
  - c) MZe jako ústřední úřad státní správy lesů,
- ČIŽP - působnost vymezena v ZČIŽP,
- Lesní stráž v rámci výkonu ochranné služby při obecném užívání lesa (§§ 38, 39, 39a LesZ).

Působnost orgánů státní správy lesa je upravena v LesZ, zatímco působnost Inspekce v ochraně lesa je stanovena v části druhé ZČIŽP:

Inspekce

- a) podle § 2 ZČIŽP dozírá, jak fyzické a právnické osoby dodržují ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se funkcí lesů jako složky životního prostředí. Tuto pravomoc mají v rámci své působnosti také ostatní orgány státní správy lesa. ZČIŽP nedává Inspekci pravomoc dozírat na dodržování ustanovení

právních předpisů týkajících se funkcí lesů ostatními orgány státní správy lesa. Na jejich dodržování dozírá pouze MŽP v rámci vrchního státního dozoru.

- b) podle § 3 odst. 1 ZČIŽP zjišťuje nedostatky a škody na funkcích lesa, jejich příčiny a osoby zodpovědné za jejich vznik nebo trvání. Pokud Inspekci nepřísluší uložit za tyto nedostatky sankce, předloží věc místně příslušnému OÚ obce s rozšířenou působností nebo místně příslušnému KÚ, aby sankci uložil.¹⁴
- c) Podle § 3 odst. 2 ZČIŽP vyžaduje odstranění a nápravu zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků a ukládá opatření k jejich odstranění a nápravě. Pravomoc ukládat nápravná opatření je upravena konkurenčně, přísluší všem orgánům státní správy lesa.
- d) podle § 3 odst. 3 ZČIŽP provádí kontrolu uložených opatření.
- e) podle § 3 odst. 4 ZČIŽP je oprávněna v případě hrozící škody nařídit omezení, popřípadě zastavení výroby nebo jiné činnosti.
- f) je oprávněna uložit fyzickým nebo právnickým osobám pokutu, pokud svoji činností ohrozí nebo poruší životní prostředí způsoby taxativně vyjmenovanými v § 4 ZČIŽP.

Sankční pravomoc má Inspekce relativně oddělenou. ZČIŽP obsahuje samostatnou úpravu deliktní odpovědnosti fyzických a právnických osob, které svoji činností ohrozí nebo poškodí životní prostředí v lesích. Inspekce ukládá pokuty pouze za správní delikty uvedené v ZČIŽP, není oprávněna ukládat pokuty za správní delikty uvedené v LesZ. Pokuty podle hlavy deváté LesZ ukládá obecní úřad obce s rozšířenou působností (§ 48 odst. 1 písm. p) LesZ). Podle § 48a odst. 1 písm. r) LesZ rozhoduje krajský úřad o ukládání pokut tomu, kdo nesplní povinnosti uložené rozhodnutím orgánů kraje.

Většina pravomocí ČIŽP je upravena podobně i pro ostatní orgány státní správy lesů. Je proto třeba pozorně porovnat oba zmíněné zákony, abychom mohli určit, kterému z uvedených orgánů určitá pravomoc v daném případě přísluší. Toto řešení je podle mého názoru neúnosné. V rámci přehlednosti právní úpravy by měla být působnost ČIŽP jako orgánu státní správy lesa upravena v LesZ. Jiným možným řešením by bylo zrušit celkově působnost ČIŽP v ochraně lesa a převést ji na krajské a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

¹⁴ Pokud např. ČIŽP zjistí, že někdo neoprávněně sbírá semena lesních stromů, předloží věc místně příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, aby rozhodl o pokutě podle § 54 odst. 2 písm. d) LesZ.

2.5.4.2 Vztah k vodoprávním úřadům

Podle § 104 odst.1 VodZ vykonávají státní správu v oblasti ochrany vod vodoprávní úřady a ČIŽP.

Vodoprávními úřady jsou podle § 104 odst. 2 VodZ:

- ministerstva jako ústřední vodoprávní úřady,
- krajské úřady - působnost ve věcech, které nejsou výslovně svěřeny jiným orgánům státní správy v oblasti ochrany vod,
- OÚ obcí s rozšířenou působností – mají taxativně vymezenou působnost,
- OÚ,
- újezdni úřady na území vojenských újezdů – mají taxativně vymezenou působnost.

Na úseku ochrany vod mají Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí dělenou kompetenci. V kompetenčním zákoně je definováno MZe jako ústřední orgán státní správy pro vodní hospodářství s výjimkou ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod. Pro tuto oblast ochrany vod je ústředním orgánem státní správy MŽP.

V § 108 odst. 2 VodZ je výčtovým způsobem určena působnost MŽP jako ústředního vodoprávního úřadu. V § 108 odst. 1 VodZ je určena působnost Ministerstva zemědělství jako ústředního vodoprávního úřadu zbytkovým způsobem, tedy nepatří-li tato působnost podle VodZ Ministerstvu životního prostředí.

Kompetence MŽP na úseku vodního hospodářství byly výrazně oslabeny již od účinnosti novely kompetenčního zákona, provedenou zákonem č. 272/1996 Sb., o některých opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy ČR. Do této doby bylo MŽP jediným ústředním orgánem státní správy na úseku vodního hospodářství. Od účinnosti této novely byla MŽP na úseku vodního hospodářství výslovně zachována jen ochrana přirozené akumulace vod, ochrana vodních zdrojů a ochrana jakosti povrchových a podzemních vod. Vše ostatní z dosavadní působnosti přešlo do působnosti MZe.¹⁵

MŽP má další možnosti v oblastech ochrany životního prostředí, ve kterých nemá podle kompetenčního zákona působnost. Tyto možnosti vznikají nepřímo, prostřednictvím

¹⁵ Cílem této změny podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu uvedeného zákona bylo právě oddělení těchto oblastí vodního hospodářství. Srov. Žák, J.: Kompetence MŽP ČR a MZ ČR podle zákona č. 2/1969 Sb. a zákona č. 254/2001 Sb., ve vztahu k působnosti ČIŽP podle vodního zákona, Aktuální otázky práva životního prostředí. Masarykova Univerzita Brno, 2005, str. 96 a násl..

kontrolních kompetencí Inspekce, kterou MŽP řídí a je jejím odvolacím orgánem. MŽP se tedy dostane i k problematice, která nespadá do jeho působnosti stanovené v kompetenčním a vodním zákoně.

Jedná se například o:

- přezkum nápravných opatření, uložených podle ustanovení § 42 VodZ,
- přezkoumání rozhodnutí o pokutách, uložených za správní delikty podle § 116 a násl. VodZ.

Toto platí pouze pro případ, kdy tuto problematiku řeší Inspekce. Když tuto problematiku řeší vodoprávní úřady, tj. obce s rozšířenou působností, není již MŽP odvolacím orgánem a problematika spadá do kompetence MZe (§ 108 odst.1 VodZ).

Je třeba uvést, že obce s rozšířenou působností stále pokračují v trendu, který započaly již bývalé okresní úřady: soustřeďují se hlavně na činnost speciálního stavebního úřadu a sankce raději přenechávají Inspekci. Správní trestání stále představuje hlavní náplň práce Inspekce.¹⁶

Z toho, že je MŽP odvolacím orgánem pro správní řízení vedená Inspekci, je zřejmé, že MŽP není výhradně zaměřeno jen na úsek, svěřený mu kompetenčním zákonem, ale vykonává i nezanedbatelný vliv na úsek ochrany vod, svěřený MZe.

Podle mého názoru není praktické, aby byla ochrana vod rozdělena mezi dva ústřední orgány státní správy. MŽP by mělo zastřešovat ochranu všech složek životního prostředí, protože tyto složky se nedají oddělit, jedna závisí na druhé. Když dojde k znečištění složky jedné, zákonitě to ovlivní druhou. Náprava pak musí být řešena komplexně a není žádoucí, aby byla bržděna administrativními spory.

---

¹⁶ Podle údajů zveřejněných v časopise Vodní hospodářství čl. 5/2004 (str. 144-146) řešilo celé MZe na úseku vodního hospodářství v roce 2001 celkem 32 odvolání, v roce 2002 celkem 19 odvolání a v roce 2003 celkem 33 odvolání. Za stejné období řešil pouze jeden z devíti odborů výkonu státní správy MŽP v roce 2001 celkem 37 odvolání, v roce 2002 celkem 19 odvolání a v roce 2003 celkem 48 odvolání.

2.6 Organizační struktura ČIŽP

ČIŽP je instituce s celostátní působností, přímo podřízená ministrovi životního prostředí. Organizačně je členěna podle **věcné** a **územní** působnosti.

2.6.1 Členění podle věcné působnosti:

ČIŽP se člení na 5 odborných složek:

- ochrany ovzduší,
- ochrany vod,
- odpadového hospodářství,
- ochrany přírody a krajiny,
- ochrany lesa.

Dále má ČIŽP složku servisní, která se dále dělí na:

- odbor ekonomiky a personalistiky,
- oddělení technicko-organizačních služeb,
- oddělení informatiky a informační techniky,
- sekretariáty (ředitele a hlavních inspektorů).

2.6.2 Členění podle územní působnosti:

ČIŽP je členěna z hlediska územního na:

- ředitelství se sídlem v Praze,
- 10 oblastních inspektorátů (Praha, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Havlíčkův Brod, Brno, Olomouc a Ostrava).

ČIŽP má dvoustupňovou organizaci. Dělí se na ředitelství a oblastní inspektoráty.

2.6.2.1 Ředitelství

ČIŽP je monokratický orgán, v čele stojí **ředitel ČIŽP**.

Ředitelství podle přílohy č. 1 statutu ČIŽP:

- řídí a koordinuje činnosti oblastních inspektorátů,
- zastupuje Inspekci navenek,
- metodicky vede odborné složky Inspekce,

- sbírá a zpracovává data a analyzuje je,
- zabezpečuje zahraniční kontakty a aktivity Inspekce.

Ředitelství se člení na:

- pět odborných oddělení,
- ekonomický odbor,
- oddělení technicko-organizačních služeb,
- oddělení informatiky a souhrnných agend.

Mimo sekce je přímo řediteli podřízeno:

- oddělení personalistiky,
- oddělení vnitřního auditu,
- oddělení právní a kontroly,
- oddělení zahraničních vztahů,
- oddělení komunikace.

Samostatnou výkonnou složkou ředitelství je specializovaná měřicí skupina podléhající oddělení ochrany ovzduší.

Poradními orgány ředitele Inspekce jsou **stálé komise** – inventarizační, likvidační, škodní. Jejich působnost stanoví vnitřní akty řízení ČIŽP.

2.6.2.2 Oblastní inspektoráty

Oblastní inspektoráty (dále jen „OI“) jsou vytvořeny na regionálním (krajském) principu a kopírují obvykle hranice správních obvodů obcí s rozšířenou působností (oddělení ochrany ovzduší, odpadového hospodářství a ochrany lesa). Oddělení ochrany přírody mají působnost upravenou podle hranic velkoplošných zvláště chráněných území (CHKO, NP). Oddělení ochrany vod mají územní působnost vyčleněnou podle jednotlivých povodí, resp. jejich ucelených částí. Každý OI je členěn na pět odborných oddělení a sekretariát hlavního inspektora (dále jen „HI“).

V čele oblastního inspektorátu je **vedoucí**. Jmenování a odvolání vedoucího oblastního inspektorátu se stejně jako u ředitele ČIŽP řídí služebním zákonem.

Podle § 53 odst. 5 služebního zákona „zástupce vedoucího služebního úřadu“ na služební místo jmenuje a z tohoto místa odvolává vedoucí služebního úřadu. Pod pojmem zástupce vedoucího služebního úřadu je nutno v našem případě vidět vedoucího oblastního inspektorátu.

V současné době ČIŽP zaměstnává přibližně 600 pracovníků,¹⁷ z nichž většinu tvoří inspektoři oblastních inspektorátů a ředitelství.

2.6.2.2 Inspektoři

Inspektoři plní úkoly Inspekce. Provádějí inspekční činnost v terénu. ZČIŽP a ostatní složkové zákony vymezují práva a povinnosti vztahující se k práci inspektorů. Jejich práva a povinnosti a odpovědnost jsou upraveny zákonem č. 65/1965 Sb., zákoník práce, služebním zákonem a zákony upravujícími jednotlivé složky životního prostředí, statutem ČIŽP a pracovním řádem ČIŽP.

Oprávnění inspektorů:

Inspektoři jsou oprávněni

- v nezbytně nutném rozsahu vstupovat, popřípadě vjíždět na cizí pozemky,
- vstupovat do cizích objektů užívaných pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, pokud k tomu není třeba povolení podle zvláštních předpisů,
- požadovat potřebné doklady, údaje a písemná nebo ústní vysvětlení týkající se předmětu kontroly,
- odebírat potřebné vzorky,
- nosit při výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru lesnický stejnokroj se státním znakem a služebním označením,
- zadržet regulované látky nebo výrobky, které je obsahují v případě zjištění zakázaných regulovaných látek (podle OvZ).

Povinnosti inspektorů:

- Inspektoři se při kontrolní činnosti prokazují průkazy ČIŽP.
- Inspektoři jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dověděli v souvislostech s výkonem své činnosti.

¹⁷ Srov. Výroční zpráva ČIŽP pro rok 2004, str. 30.

- Před vstupem do cizího objektu jsou povinni informovat provozovatele objektu.

Velká část činnosti Inspekce probíhá v kontaktu s občany, je proto žádoucí, aby inspektoři při své práci uměli využívat psychologie, aby uměli rozpoznat vyhýbavé, neúplné, lživé odpovědi. Při místních kontrolách je nezbytná určitá strategie otázek. Úspěšnost kontrol je totiž závislá nejen na odborných dovednostech inspektorů z oblasti životního prostředí a práva, ale také na taktice při řešení případu, na umění vyjednávání s kontrolovanými osobami, na umění komunikace. V tomto ohledu jsou inspektoři proškolení.

2.6.3 Vnitřní kontrola

Podle čl. 21 statutu ČIŽP vykonává vnitřní kontrolní činnost ředitel ČIŽP nebo jím pověřený a přímo řízený pracovník ředitelství. Na pracovištích, která přímo řídí vykonávají kontrolní činnost dále hlavní inspektoři, vedoucí odborů a oddělení a vedoucí sekretariátů ČIŽP.

3. Právní úprava vztahující se k činnosti ČIŽP

Inspekce se při své činnosti řídí mnoha právními předpisy. Pro přehlednost by se daly rozdělit na právní předpisy upravující její působnost a na předpisy procesního charakteru.

3.1 Právní předpisy upravující působnost ČIŽP

3.1.1 Ústava ČR a Listina základních práv a svobod

Ústava ČR (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.)

Ústava ČR se o životním prostředí výslovně nezmiňuje, přesto jsou v základních ustanoveních Ústavy upraveny některé principy, které se týkají životního prostředí:

- V Preambuli je vyjádřeno odhodlání „střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství“.
- V čl. 7 Ústavy je státu stanovena povinnost „dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství“. Je zde vyjádřen princip odpovědnosti státu ve vztahu k životnímu prostředí a povinnost státu přijímat takové zákony a taková opatření, která budou životní prostředí chránit a udržovat jeho trvale udržitelný rozvoj.

Trvale udržitelný rozvoj je definován v § 6 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (dále jen „ZoŽP“) jako rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojit jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.

Listina základních práv a svobod (LZPS)

1. Základní právní úprava životního prostředí na ústavní úrovni je zakotvena v článku 35 LZPS, který:
  - a) každému přiznává právo na příznivé životní prostředí,
  - b) každému přiznává právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Co se rozumí informacemi o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů stanoví § 2 zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí (dále jen „InfŽPZ“).

Právu každého na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů odpovídá povinnost všech státních orgánů, orgánů územní samosprávy i právnických a fyzických osob takové informace poskytovat¹⁸.

- c) pro výkon všech těchto práv stanovuje meze, pokud by tímto výkonem práv byly ohrožovány nebo poškozovány hodnoty (životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky) obsažené v tomto článku nad míru stanovenou zákonem.

Práv uvedených v článku 35 LZPS se lze v souladu s čl. 41 odst. 1 LZPS domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí.

2. Vedle článku 35 obsahuje LZPS řadu ustanovení, která jsou významná pro ochranu životního prostředí a praktickou činnost inspektorů:

- Podle Čl. 2 odst. 2 LZPS - lze státní moc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

Veřejná správa je vázána při své činnosti **zásadou zákonnosti**. Státní orgán může činit jen to, co je mu zákonem dovoleno, zatímco jedinec může činit vše, co není zákonem zakázáno (čl. 2 odst. 3 LZPS a čl. 2 odst. 4 Ústavy).

Zásah státního orgánu musí být vždy projevem zákonem vymezené pravomoci, musí být proveden způsobem, který zákon stanoví.

- Zásadní význam mají pro činnost inspektorů v Ústavě stanovené **limity vstupu na cizí pozemky**, do cizích objektů užívaných pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti a do obydlí. Tato práva patří k typickým procesním oprávněním orgánů vykonávajících správní dozor. Právo vstupu je zakotveno v zákonech na ochranu složek životního prostředí, v nichž ČIŽP působí (§ 52 odst.1 písm. a) OvZ, § 114 odst. 1 písm. a) VodZ, § 7 odst. 2 ZČIŽP, § 62 odst. 1 OchrPřZ, §81 odst.1 OdpZ).

Ačkoliv v případě vstupů na cizí pozemky dochází k zásahům do ústavně zaručených práv a svobod, jedná se zde o výkon zákonem svěřené pravomoci, a proto zde nedochází rozporu s LZPS. Zákony, které inspektorům svěřují tuto pravomoc, upravují i povinnost prokazovat se při výkonu pracovní činnosti průkazem ČIŽP, zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděli v souvislosti s výkonem pracovní činnosti, před vstupem do cizího objektu informovat provozovatele.

¹⁸ Čl. 35 odst. 2) LZPS souvisí s čl. 17 LZPS, který každému zaručuje svobodu projevu a právo na informace.

Právo vstupu se nevztahuje na obydlí, jehož nedotknutelnost zaručuje čl. 12 odst. 1 LZPS. Obydlím se rozumí dům, byt, rekreační chata, chalupa, prostory k nim náležející, tedy stavby sloužící k trvalému bydlení, dočasnému ubytování nebo k individuální rekreaci. Nedotknutelností obydlí se rozumí skutečnost, že není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí. Porušení takto pojaté nedotknutelnosti může založit skutkovou podstatu trestného činu porušování domovní svobody (§ 238 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „TZ“)). Nedotknutelnost obydlí je prolomena přípustností domovní prohlídky pro účely trestního řízení na písemný odůvodněný příkaz soudce, i některými dalšími zásahy, které připouštějí zvláštní zákony a zároveň jsou nezbytné v demokratické společnosti.

- Další článek, který má vztah k ochraně životního prostředí je čl. 11 odst. 3 LZPS, který zakotvuje zásadu „vlastnictví zavazuje“ a zakazuje zneužití vlastnického práva na úkor práv druhých a v rozporu se zákonem chráněnými zájmy, výkon vlastnického práva nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.

3.1.2 Zákony

- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
Zákon o životním prostředí obsahuje právní základy ochrany životního prostředí, vymezuje základní pojmy ochrany životního prostředí (§§ 2-10), základní zásady ochrany životního prostředí (§§ 11-16) a povinnosti při ochraně životního prostředí.
- Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekcii životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa. Tento zákon zřizuje ČIŽP a stanovuje její působnost v ochraně lesa.
- Působnost v ostatních složkách životního prostředí vymezují jednotlivé složkové zákony k ochraně životního prostředí a přírodních zdrojů:
Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a změně některých dalších zákonů,
Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů,
Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů,
Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty.

- Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole
Tento zákon upravuje ve vztahu ke složkovým zákonům subsidiárně procesní oprávnění a povinnosti inspektorů ČIŽP. Vzhledem k tomu, že jednotlivé složkové zákony upravují procesní oprávnění a povinnosti inspektorů ČIŽP vcelku komplexně, je tento zákon ČIŽP používán jen minimálně.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
Trestní zákon obsahuje důležitá ustanovení o veřejném činiteli, zejména definici veřejného činitele v § 89 odst. 9.

3.1.3 Podzákoné právní předpisy

ČIŽP je vázána:

- nařízenými vlády,
- vyhláškami ministerstev a jiných ústředních správních úřadů (většina jich bude vydána MŽP, méně pak MZe).

Kromě právních předpisů je také vázána interními akty MŽP - sdělení MŽP, opatření MŽP.

3.2 Právní předpisy, podle kterých ČIŽP postupuje při ukládání sankčních a nápravných opatření

3.2.1 Správní řád

Obecným právním předpisem, podle kterého postupují orgány státní správy ve správním řízení je správní řád. Zákony upravující působnost ČIŽP stanoví, že pro správní řízení vedené ČIŽP se použije správní řád, není-li v těchto zákonech stanoveno jinak (např. § 115 odst. 1 VodZ). V současné době (rok 2005) je stále v účinnosti zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád). Dne 1. 1. 2006 nabývá účinnosti nový správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.)

3.2.2 Speciální právní předpisy

Některé právní předpisy upravují správní řízení odlišně od správního řádu.¹⁹ Nakolik se v těchto případech použije správní řád je stanoveno v těchto speciálních předpisech.

Příkladem těchto předpisů je zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, vodní zákon (vodoprávní řízení podle §115 VodZ), zákon o ochraně přírody a krajiny (řízení ve věcech ochrany přírody podle § 83 OchrPřZ).

3.3 Zákony, podle nichž ČIŽP poskytuje informace

ČIŽP jako orgán státní správy je povinna poskytovat informace podle:

- zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Tento zákon upravuje podmínky výkonu práva na včasné a úplné informace o životním prostředí a přírodních zdrojů a také podmínky, za nichž jsou takové informace zpřístupňovány veřejnosti.

- Zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Podle tohoto zákona poskytují informace vztahující se k jejich působnosti orgány veřejné správy a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky.

---

¹⁹ Srov. Hendrych, D. a kolektiv: Správní právo obecná část, 5. vydání. C. H. Beck, 2003, str. 311-312.

4. Kompetence ČIŽP

Kompetence ČIŽP jsou upraveny:

a) ve složkových zákonech:

zákon č. 282/1991 Sb., ZČIŽP

zákon č. 86/2002 Sb., o ovzduší

zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon

zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy

zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s GMO

zákon č. 162/2003 Sb., o provozování zoologických zahrad

zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech

zákon č. 477/2001 Sb., o obalech

zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a přípravcích

zákon č. 120/2002 Sb., o biocidech,

b) v některých dalších zákonech:

zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií

zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci

zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií

ČIŽP náleží tyto kompetence:

- dozor,
- ukládání sankcí,
- ukládání opatření,
- poplatky,
- povolování a schvalování,
- stanoviska a vyjádření pro jiné orgány,
- řešení stížností, oznámení, podnětů.

Hlavní kompetencí ČIŽP jako inspekčního orgánu je provádění dozoru. Na dozor navazují další dvě kompetence: ukládání sankcí a nápravných opatření, které jsou Inspekci složkovými zákony přiznána pro případ, že zjistí při dozoru určité nedostatky. Ostatní kompetence přísluší Inspekci jako orgánu veřejné správy.

4.1 Kompetence související s inspekční činností

4.1.1 Dozor

Dozor je nezbytnou součástí ochrany životního prostředí. ČIŽP byla vytvořena jako specializovaný orgán správního dozoru v oblasti ochrany životního prostředí. Provádění dozoru tvoří hlavní náplň činnosti ČIŽP.

ČIŽP dozírá, jak jsou fyzickými a právníckými osobami dodržovány ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se ochrany životního prostředí. Tuto pravomoc přiznává ČIŽP např. § 46 odst. 1 písm. a) OvZ nebo § 2 ZČIŽP.

Kontroly lze rozdělit na:

- 1) Celoinspekční, probíhající na základě ročního plánu kontrol na území celé ČR.
- 2) Specifické úkoly, probíhající jen v některých regionech na návrh jednotlivých OI.
Při jejich výběru jsou zohledněny regionální potřeby u jednotlivých OI. Specifické úkoly jsou zahrnuty do plánu činnosti ČIŽP.
- 3) Další úkoly, které nejsou zahrnuty v plánu činnosti, protože vyvstanou neplánovaně.

K zabezpečení výkonu kontrolní a dozorové činnosti jsou ČIŽP zákonem přiznána určitá oprávnění a povinnosti. Výkon správního dozoru výrazně zasahuje do sféry práv osob, vůči nimž je uplatňován. Proto musí být všechna oprávnění dozorčího orgánu a všechny povinnosti dozorovaných osob stanoveny zákonem. Procesní oprávnění ČIŽP jsou zakotvena jednak ve zřizovacím zákoně, jednak ve složkových zákonech.

Vlastním výkonem správního dozoru jsou pověřeni inspektoři ČIŽP (§ 7 odst. 1 ZČIŽP), kteří jsou vybaveni pravomocí ukládat blokové pokuty (např. § 8 ZČIŽP). Závažnější opatření a sankce jsou pak ukládány rozhodnutím ředitele ČIŽP vydaným ve správním řízení.

Mezi oprávnění inspektorů při výkonu inspekční činnosti patří typicky právo vstupu (např. § 7 odst. 2 ZČIŽP, § 114 odst. 1 písm. a) VodZ), právo požadovat poskytnutí potřebných informací, právo požadovat předložení dokumentů (např. § 52 odst. 1 písm. b) OvZ), právo zajistit důkazy včetně případného odběru vzorků (§ 81 odst. 1 písm. c) OdpZ), jakož i právo omezit nebo zakázat určitou činnost za účelem zachování stavu, který má být předmětem šetření²⁰.

²⁰ Srov. Hendrych, D. a kolektiv: Správní právo obecná část, 5. vydání. C. H. Beck, 2003, str. 249 a násl.

Tato oprávnění jsou realizována faktickými úkony dozorového orgánu²¹. S oprávněními dozorčího orgánu korespondují povinnosti toho, vůči němuž je dozor vykonáván, úkony dozorčího orgánu strpět a poskytnout mu potřebnou součinnost. Za porušení těchto povinností je Inspekce oprávněna odpovědnému subjektu uložit pokutu.

Nejvýznamnějším oprávněním inspektorů je **právo vstupu** na pozemky a do objektů kontrolovaných subjektů (např. § 62 OchrPřZ). Toto oprávnění významně zasahuje do ústavně zaručených práv a svobod, zejména do vlastnického práva k pozemku či objektu. Zmíněné oprávnění je vyváжено povinností prokazovat se při výkonu kontrol průkazem ČIŽP (např. § 52 odst. 4 písm. a) OvZ), povinností mlčenlivosti o skutečnostech o nichž se inspektoři dozvěděli při výkonu své činnosti (§ 42 odst. 2 písm. b) ObZ), povinností informovat před vstupem do objektu o kontrole jeho provozovatele (§ 52 odst. 4 písm. c) OvZ) a konečně odpovědností státu za škodu způsobenou činností inspektorů při vstupu do cizích objektů nebo na cizí pozemky (§ 81 odst. 1 písm. a) OdpZ).

Zákon umožňuje inspektorům kontrolu objektů bez předchozího ohlášení nebo domluvy. Inspektoři mají pouze povinnost informovat o kontrole provozovatele před vlastním vstupem na pozemek (např. § 52 odst. 4 písm. c) OvZ). Nepotřebují k tomu tedy jeho povolení.

Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu²² se kontrolovaný subjekt dopustil porušení zákona, jestliže neumožnil inspektorům ČIŽP provést kontrolu objektu v jimi požadovaném termínu, aniž by proto existoval závažný důvod, pro který by kontrola nemohla být provedena právě v tomto termínu.

Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí dovodil, že *„Kontrola má smysl a význam pouze tehdy, když se minimalizuje riziko případné manipulace s prověřovanými objekty a materiály. Jestliže neexistoval žádný zásadní důvod, pro který by inspektoři nemohli provést kontrolu v požadovaném termínu, a kontrolovaný subjekt přesto kontrolu neumožnil, dopustil se porušení zákona o odpadech, tj. znemožnění výkonu kontrolní činnosti (§ 39 odst. 1 písm. d) zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech), i když nabídl provedení kontroly v jiném, předem ohlášeném termínu. ...*

²¹ Tamtéž, str. 177.

²² SJS 335/2004 6A 99/2002 –52 (Sb. NSS 2004, 10 : 858): Jestliže neexistoval žádný zásadní důvod, pro který by inspektoři nemohli provést kontrolu v požadovaném termínu, a kontrolovaný subjekt přesto kontrolu neumožnil, dopustil se porušení zákona o odpadech, tj. znemožnění výkonu kontrolní činnosti [§ 39 odst. 1 písm. d) zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech], i když nabídl provedení kontroly v jiném, předem ohlášeném termínu.

Takovýto postup by totiž zjevně bylo možno považovat za postup in fraudem legis, tedy za postup odporující smyslu zákona.“

Kontroly na místě mohou být rozčleněny na běžné, které ČIŽP provádí jako součást plánovaného programu, nebo mimořádné, které se provádějí na základě stížnosti, při vyšetřování nehod nebo v souvislosti s vydáváním různých povolení.

Podle ustanovení § 89 odst. 9 TZ mají inspektoři při výkonu jim svěřené pravomoci postavení veřejného činitele. Vztahují se na ně ustanovení trestního zákona o ochraně a trestní odpovědnosti veřejných činitelů. Fyzické osoby jsou povinny se podrobit výkonu pravomoci inspektorů, i kdyby považovaly jejich postup za nezákonný. V případě, že se takovému výkonu pravomoci nepodrobí, dopouštějí se přestupku neuposlechnutí výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci podle § 47 odst. 1 písm. a) PřestZ. Nesouhlasí-li s postupem inspektora mají možnost bránit se zákonným způsobem (např. podáním stížnosti).

Dozorový orgán je povinen zjistit skutečný stav věci a zajistit k jeho prokázání potřebné doklady. O zjištění při výkonu dozoru se pořizuje protokol (§ 81 odst. 2 písm. e) OdpZ), jehož obsahem je popis zjištěných skutečností s uvedením nedostatků a označením těch ustanovení právních předpisů, která byla porušena.

Dozorové činnosti koresponduje povinnost mlčenlivosti inspektorů - tato povinnost, ač by se tak na první pohled mohlo zdát nijak neodporuje účelu inspekční činnosti.²³ Povinnost mlčenlivost je upravena pouze pro inspektory, ne pro celou Inspekci. Není proto v rozporu s tímto ustanovením, když Inspekce podává informace podle informačních zákonů²⁴ nebo sděluje výsledky své činnosti ve sdělovacích prostředcích.

²³ Sdělení odboru legislativního a koncepce státní správy MŽP ve věci výkladu k ustanovení § 13 odst. 4 zákona č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, ve znění zákona č. 49/1982 Sb., zákona č. 425/1990Sb. a zákona č. 23/1992 Sb., Věstník MŽP č. 4/1992

²⁴ zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

4.1.2 Ukládání nápravných opatření

Pro ochranu životního prostředí je velice důležité, aby orgán, který provádí dozorovou činnost, měl po zjištěném porušení životního prostředí možnost přimět původce způsobené škody k její nápravě.

Opatření k nápravě zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků je Inspekce oprávněna ukládat ve všech oblastech ochrany životního prostředí, ve kterých má působnost.

Podle § 112 odst 1 písm. b) VodZ je Inspekce oprávněna ukládat odstranění a nápravu zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků, zjistí-li porušení povinností na úsecích uvedených v § 112 odst. 1 písm a) VodZ. Inspekce ukládá nápravná opatření podle § 46 odst. 1 písm. f) OvZ.

K uloženému nápravnému opatření ve většině případů přistupuje uložení pokuty, protože nápravné opatření samo o sobě neplní funkci sankce za porušení povinností vyplývajících z platných právních předpisů a rozhodnutí správních orgánů ochrany životního prostředí. V některých případech však může uložené nápravné opatření postačovat, zejména pokud se bude jednat o porušení životního prostředí malého rozsahu a speciální zákon nestanoví Inspekci povinnost pokutu uložit.

Omezení nebo zastavení činnosti či provozu se nařizuje v oblastech ochrany ovzduší, vody, přírody a lesa, pokud velmi závažným způsobem ohrožuje veřejný zájem a životní prostředí, až do doby odstranění nedostatků, popřípadě jejich příčin.

Podle § 3 ZČIŽP je Inspekce oprávněna v případě hrozící škody nařídit omezení, popřípadě zastavení výroby nebo jiné činnosti až do doby odstranění nedostatků a jejich příčin. Podle § 66 ve spojení s § 80 odst. 1 OchrPřZ je Inspekce oprávněna stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat.

Na úseku odpadového hospodářství Inspekce tuto pravomoc nemá. Zakázat provoz některých zařízení může krajský úřad.

ČIŽP sleduje plnění uložených nápravných opatření. Za jejich nesplnění ukládá pokuty.

Příkladem nápravných opatření může být, v poslední době bohužel velmi častá, povinnost zalesnění holin, vzniklých po nelegálních těžbách dřeva.

4.1.3 Ukládání pokut

Kromě nápravných opatření ukládá Inspekce za porušení životního prostředí pokuty. Podle § 116 odst. 1 písm. a) Inspekce uloží, nejde-li o trestný čin, pokutu podnikající fyzické nebo právnické osobě, která odebere povrchové nebo podzemní vody bez potřebného povolení vodoprávního úřadu nebo v rozporu s ním.

Smyslem ochrany životního prostředí je zajistit podle možností příznivé životní prostředí. Proto je na prvním místě uvedení poškozené složky životního prostředí do co možná nejpríjemnějšího, ne-li do původního, stavu. Pokuty by měly provázet a doplňovat nápravná opatření, v žádném případě je nemají nahrazovat. Takové trestání by bylo v rozporu se cílem ochrany životního prostředí.

Pokuty uděluje Inspekce ve správním řízení. Jednotlivé složkové zákony obsahují skutkové podstaty přestupků a jiných správních deliktů. Tyto zákony také obsahují ustanovení, které stanoví, do jaké míry se na řízení podle těchto zákonů použijí obecné předpisy o správním řízení (např. § 115 odst. 1 VodZ).

Ukládání sankcí za přestupky podle zákona o odpadech přísluší OÚ.

Lesní zákon svěřuje udělování pokut za přestupky OÚ s rozšířenou působností. Zákon o ovzduší přestupky neupravuje.

Inspekce uděluje pokuty většinou podnikajícím FO a PO. Nepodnikajícím FO uděluje pokuty pouze ve sféře ochrany přírody (§ 87 OchrPřZ), lesa (§ 4 ZČIŽP) a vodního hospodářství (§ 34 PřestZ).

Sankční pravomoc v ochraně životního prostředí zákony přiznávají více orgánům. V právní úpravě se lze setkat s *oddělenou sankční pravomocí* - v oblasti ochrany ovzduší, kde mají tuto pravomoc obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a ČIŽP (§ 40 OvZ jmenuje v jednotlivých odstavcích orgán oprávněný k uložení sankce) nebo s *dělenou sankční pravomocí* - v ostatních oblastech (§ 116 odst. 1 VodZ, § 87 a násl. OchrPřZ, § 66 a násl. OdpZ).²⁵

²⁵ Srov. Staša, J. Postih deliktů proti životnímu prostředí ve správním právu, Sborník z konference „Právo životního prostředí“. PF UK Praha, 2000, str. 150 – 157.

V zákoně o nakládání s GMO je sankční pravomoc koncentrována v rukou ČIŽP (§ 35 ZoGMO).

V případech dělené sankční pravomoci upravují jednotlivé složkové zákony pravidlo, které stanoví, kdo z kompetentních orgánů má pokračovat v zahájeném správním řízení (např. § 80 odst. 3 OchrPřZ). V řízení má pokračovat ten orgán, který ho zahájil dříve. Jestliže bylo zahájeno ve stejný den Inspekcí i jiným správním orgánem ochrany životního prostředí, pokračuje v řízení tento jiný orgán.

V oblasti ochrany přírody se uplatňuje blokové řízení. Za přestupky podle §§ 87 a 88 OchrPřZ ukládají inspektoři, při splnění podmínek stanovených v § 84 PřestZ, přímo na místě blokové pokuty.

Pokuty jsou velmi často v odvolacím řízení snižovány. Podle pracovníků MŽP je příčinou špatný výklad právních předpisů nebo nesprávně kvalifikovaný správní delikt.²⁶ Podle ČIŽP je častou příčinou rozdílné posuzování důkazů.²⁷

U správních deliktů je častým jevem, že spolu s projednáním deliktu probíhá paralelně řízení, v jehož rámci je uloženo nápravné opatření.

Porovnáme-li dopad pokut a omezení nebo zastavení činnosti na původce škody na životním prostředí, lze říci, že pokuty nejsou tak účinné jako omezení nebo zastavení činnosti.

Pro velké znečišťovatele je například daleko významnější sankcí omezení provozu než pokuta. Omezení provozu pro ně znamená několikanásobně větší ztrátu než pokuty v řádech stovek tisíc korun. Proto by měl druh uloženého opatření záviset na jednotlivých případech.

Stále častěji se lze setkávat s případy, kdy provozovatel počítá s pokutou a rád ji zaplatí, protože uvedení provozu do souladu se všemi limity znečištění pro něj představuje daleko větší finanční ztrátu.

²⁶ Viz. např. Rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 14. 1. 1997 č. j. M/80/97, SRK/6/R-511/97, publikované ve Věstníku MŽP č. 2/1997. Rozkladová komise v tomto rozhodnutí dovodila, že „Pokud je výše vodní hladiny v jezové zdrži, která ovlivňuje minimální průtok pod jezem, založena vodoprávním povolením, nelze nedodržení minimálního průtoku postihovat podle předpisů o ochraně přírody a krajiny. K projednání věci a ke zjednání nápravy je příslušný vodohospodářský orgán.“

²⁷ Srov. Jelínková, J.: Některé příčiny nízké účinnosti práva v ochraně dřevin rostoucích mimo les, Aktuální otázky práva životního prostředí. Masarykova Univerzita Brno, 2005, str. 131.

4.2 Výměra poplatků

Inspekci náleží pravomoc vyměřovat poplatky pouze na jednom úseku, a to v ochraně vod.²⁸

Na podkladě odběrateli zpracovaných poplatkových hlášení vydává Inspekce výměry poplatků za odebrané množství podzemní vod (§ 88 VodZ) a poplatků za vypouštění odpadních vod do vod povrchových (§ 89 VodZ). Inspekce stanoví buď čtvrtletní nebo měsíční zálohy v zálohovém výměru. Na základě těchto výměrů potom poplatky vybírají a vymáhají místně příslušné finanční úřady. 50 % poplatků za odebrané množství podzemní vody je příjmem SFŽP. Poplatek za vypouštění odpadních vod do vod povrchových je v plné výši příjmem SFŽP. U těchto poplatků za vypouštění odpadních vod do vod povrchových má Inspekce další pravomoc, a to prominutí části poplatku (§ 97 VodZ). Při dodržení zákonem stanovených podmínek Inspekce nejprve rozhodne o odkladu placení poplatků a posléze, při dodržení dalších podmínek, promine rozhodnutím zaplacení části poplatku, jejíž zaplacení bylo předchozím rozhodnutím odloženo.

4.3 Řešení stížností, oznámení, podnětů

Řešení stížností, oznámení, podnětů je důležitým prvkem komunikace Inspekce s veřejností. Právo obracet se na státní orgány s žádostmi, návrhy a stížnostmi je zaručeno v čl. 18 LZPS. Tomuto politickému právu odpovídá povinnost státních orgánů se jimi zabývat a řešit je.

Řešením stížností, návrhů a petic se zabývá útvar kontroly ČIŽP, prostřednictvím tohoto útvaru pak dochází k jejich distribuci na OI. Každý rok narůstá počet stížností: v roce 2001 tvořila tato agenda 5 % celkové činnosti ČIŽP (764 stížností), v roce 2004 již tvořila 10 % celkové činnosti (1654 stížností).²⁹

Do této agendy patří také řešení stížností na postup samotných inspektorů. Těchto stížností bylo řešeno v roce 2004 celkem 40.³⁰

²⁸ Před účinností zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší rozhodovala rovněž o výši poplatků za znečištění ovzduší u velkých zdrojů znečištění.

²⁹ Viz Tabulka č. 3 Činnost ČIŽP v letech 1995 – 2003, str. 54 a Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004, str. 7.

³⁰ Zdroj: Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004

4.4 Poskytování informací

Informace poskytuje Inspekce podle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí a podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. První jmenovaný zákon je ve vztahu speciality k zákonu posledně jmenovanému, což znamená, že pokud určitou problematiku poskytování informací neupravuje zákon o právu na informace o životním prostředí, postupuje Inspekce při poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím.³¹

Postup při poskytování informací na žádost upravují přímo oba zmíněné zákony. Odepření informace je možné jen ve správním řízení. Pravomocné rozhodnutí o odepření informace lze přezkoumat soudem ve správním soudnictví.

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Podle tohoto zákona poskytuje Inspekce informace o životním prostředí. Co je třeba rozumět pod pojmem informace o životním prostředí přímo definuje v § 2 odst. a InfŽPZ. Podle § 10a odst. 2 InfŽPZ je Inspekce povinna vést a aktualizovat elektronické databáze obsahující informace vztahující se k její působnosti v rozsahu stanoveném tímto zákonem. Tato údaje jsou k dispozici na internetové stránce www.cizp.cz.

V roce 2004 vyřizovala Inspekce celkem 106 žádostí o informace, z toho 25 ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím, a 70 ve smyslu InfŽPZ³². Kromě informací poskytovaných podle uvedených zákonů Inspekce zpřístupňuje veřejnosti informace z vlastního podnětu, formou brožur, letáků a tiskových zpráv nebo na vyžádání médií.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Povinnými subjekty k poskytování informací vztahujících se k jejich působnosti, jsou podle § 2 ods. 1 tohoto zákona státní orgány a orgány územní samosprávy a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky. Inspekce je podle § 1 ZČIŽP orgán státní správy. Je proto povinným subjektem podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Podle § 4 zákona o svobodném přístupu k informacím poskytují povinné subjekty informace žadateli na základě žádosti nebo zveřejněním.

³¹ Většina informací poskytovaných na základě žádosti se bude týkat životního prostředí, a proto bude poskytována podle InfŽPZ. Podle zákona o svobodném přístupu k informacím Inspekce poskytuje informace zveřejněním: povinné informace umístěné v sídle Inspekce, výroční zprávy atd.

³² Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004, str. 7

Poskytování informací zveřejněním

Z § 5 zákona o svobodném přístupu k informacím vyplývá, které informace je ČIŽP povinna zveřejnit, kde a jakým způsobem mají být zveřejněny (např. místo a způsob, jak získat příslušné informace; místo, lhůtu a způsob, kde lze podat opravný prostředek proti rozhodnutí; přehled nejdůležitějších předpisů upravujících působnost).

Výroční zpráva

Podle § 18 zákona o svobodném přístupu k informacím musí ČIŽP vždy do 1. března zveřejnit výroční zprávu za předcházející kalendářní rok o své činnosti v oblasti poskytování informací obsahující zákonem vyjmenované údaje.

Poskytování informací na základě žádosti

Poskytování informace na základě žádosti upravují oba zákony. Rozdílné jsou lhůty pro vyřízení žádosti, vymezení povinných subjektů a důvodů, pro které se poskytnutí informace odmítne.

Jestliže ČIŽP ve lhůtě pro vyřízení žádosti neposkytne informace či nevydá rozhodnutí, kterým žádosti nevyhoví, má se za to, že vydala rozhodnutí, kterým informace odepřela (§ 15 odst. 4 zákona o svobodném přístupu k informacím, § 9 odst. 3 InfŽPZ). O odvolání proti rozhodnutí ČIŽP rozhoduje MŽP jako orgán nejbližší vyššího stupně.

ČIŽP není povinna poskytovat všechny informace. Oba zákony upravují případy, kdy může omezit poskytnutí informace nebo kdy informace poskytnutí odepře (§§ 7-12 zákona o svobodném přístupu k informacím, § 8 InfŽPZ).

4.5 Povolování a schvalování

Povolování a schvalování provádí ČIŽP jako výkonný orgán³³. Jsou to činnosti, které zakládají, mění nebo ruší subjektivní práva a povinnosti adresátů těchto povolení či schválení³⁴. Povolení či schválení nijak nesouvisí s inspekční činností, nezapadá tedy mezi ostatní kompetence ČIŽP. Tato výjimka mezi ostatními kompetencemi má původ v zákoně č. 389/1991 Sb., o státní správě ochrany ovzduší a poplatcích za jeho znečišťování, který nově vzniklé ČIŽP stanovil v ochraně ovzduší i jiné pravomoci než

³³ Kompetence výkonného orgánu přísluší ČIŽP též ve složce ochrany vod, viz.

³⁴ Srov. Boguszak, J., Čapek, J.: Teorie práva. Codex Bohemia, Praha 1997, str. 98 a násl..

inspekční³⁵. Při změně legislativy v ochraně ovzduší nebyly všechny tyto pravomoci převedeny na jiné orgány. ČIŽP zůstaly následující povolovací a schvalovací pravomoci:

- podle § 46 odst. 1 písm. m) OvZ Inspekce schvaluje regulační řády provozovatelů zvláště velkých, velkých a středních stacionárních zdrojů pro účely regulace emisí v rámci předcházení vzniku smogové situace,
- podle § 46 odst. 1 písm. e) OvZ Inspekce rozhoduje v pochybnostech o vymezení stacionárního zdroje a zařazení do příslušné kategorie stacionárních zdrojů,
- podle § 46 odst. 1 písm. i) OvZ Inspekce rozhoduje v případě spalování více druhů paliv v jednom zařízení spadajícím do kategorie zvláště velkých, velkých nebo středních stacionárních zdrojů o emisních limitech a dalších požadavcích na jejich provozování.

Výkonné pravomoci by měly náležet do působnosti obecných orgánů a nikoli do působnosti orgánů specializovaných, jímž byla vyčleněna speciální působnost právě proto, aby se správa v této oblasti zrychlila a zkvalitnila. V současné době totiž dochází paradoxně na úseku ochrany ovzduší k tomu, že se inspektoři zabývají více administrativními úkony souvisejícími s povolovací činností, než vlastní inspekční činností.

4.6 ČIŽP jako dotčený orgán

Jako dotčený orgán podává Inspekce vyjádření k žádostem o podporu ze SFŽP, stanoviska ke zpracovaným studiím EIA, stanoviska k auditům. V případech, kdy Inspekce v minulosti rozhodovala o povolení (zejména v oblasti ochrany ovzduší, § 46 odst. 1 písm. l) OvZ) je nyní dotčeným orgánem. Nejvíce stanovisek a vyjádření zpracovává v rámci Inspekce složka ochrany ovzduší a nejméně složka ochrany lesa. Tato činnost probíhá mimo správní řízení.

Názory Inspekce na jednotlivé jevy v ochraně životního prostředí jsou pro ostatní státní správu důležité právě proto, že Inspekce je orgánem, který se speciálně zabývá nedostatky v jednotlivých složkách životního prostředí. Počet poskytnutých stanovisek a vyjádření významně narůstá. V roce 2000 vydala ČIŽP 9 465 stanovisek, v roce 2004 již 12 308.³⁶

³⁵ Viz. kapitola 2. Obecná charakteristika ČIŽP, bod 2.2.

³⁶ Viz Tabulka č. 3 Činnost ČIŽP v letech 1995 – 2003 a Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004, str. 5.

4.8 Přehled kompetencí a činnosti ČIŽP

Tabulka č. 2: Přehled kompetencí ČIŽP

	kompetence					
		ovzduší	voda	odpady	příroda	les
Dozor	kontroly, revize, prověrky, šetření apod.	✓	✓	✓	✓	✓
Sankce	pokuty právnickým osobám	✓	✓	✓	✓	✓
	pokuty fyzickým osobám	✓*			✓	✓
	omezení nebo zastavení činnosti	✓	✓		✓	✓
	odebrání nedovoleně držaných jedinců				✓	
Opatření	opatření k nápravě zjištěných nedostatků	✓	✓	✓	✓	✓
	řešení starých ekologických zátěží		✓			
	řešení havárií	✓	✓	✓**		
Poplatky	poplatky (vypouštění odpadních vod, apod.)	✓	✓			
Povolování a schválení	stanovení emisních limitů (velké a střední zdroje znečišťování)	✓				
	souhlasy umístování a povolování staveb zdrojů, paliva a suroviny, technologie atd.)	✓				
	oprávnění k autorizovanému měření emisí a imisí	✓				
	havarijní plány	✓				
Stanoviska	stanoviska, vyjádření, souhlasy pro jiné orgány	✓	✓	✓	✓	✓
Stížnosti	řešení stížností, oznámení, podnětů	✓	✓	✓	✓	✓

*) - pouze fyzickým osobám s oprávněním k podnikání

***) - pouze ve spolupráci s OOV

Zdroj: www.cizp.cz

Tabulka č. 3: Činnost ČIŽP v letech 1995-2003

Druh činnosti	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Počet prověrek, revizí a kontrol	14 436	14 505	13 455	15 182	16 125	18 334	19 454	17 774	18 359
Rozhodování ve správním řízení	11 800	10 940	10 331	9 192	7 380	9 291	9 375	7 971	3 186 ³⁷
Stanoviska pro jiné orgány státní správy	9 690	7 336	7 548	7 443	8 259	9 465	9 592	10 264	10 845
Účast na řešení havárií	160	171	161	175	112	107	104	252	159
Řešení stížností, oznámení a podnětů	580	628	625	737	712	771	764	864	1 253

Zdroj: ČIŽP

³⁷ Výrazný pokles počtu rozhodování ve správním řízení v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 je způsoben tím, že v roce 2002 do počtu správních rozhodnutí spadala rozhodnutí o poplatcích za znečišťování ovzduší a o autorizaci k měření emisí a imisí. Poplatky nadále vyměřují OÚ a KÚ. O autorizaci rozhoduje MŽP.

4.9 Správní řízení

Při rozhodování o právních poměrech fyzických a právnických osob Inspekce postupuje podle obecných předpisů o správním řízení (správní řád), nestanoví-li zvláštní zákony jinak. Správní řád se nevztahuje na projednávání a vyřizování stížností a podnětů občanů a PO, v těchto případech Inspekce postupuje podle zvláštních předpisů (vyhláška č. 150/1958 Ú. l., o vyřizování stížností, oznámení a podnětů pracujících; zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním).

Správní řízení může být zahájeno buď na návrh (řízení zahájeno dnem, kdy Inspekci došlo příslušné podání) nebo přímo z podnětu Inspekce (řízení zahájeno dnem, kdy Inspekce učinila vůči účastníkům řízení první úkon). Den zahájení řízení je důležitý nejen pro běh lhůt, ale také v případě, kdy bylo zahájeno stejné řízení před Inspekcí a obecním úřadem – podle dne zahájení je pak určeno, komu náleží v řízení pokračovat.

Výsledkem správního řízení je pak *správní rozhodnutí*, ve kterém jsou účastníkovi řízení stanovena určitá práva nebo povinnosti. Proti tomuto rozhodnutí může podat účastník v zákonné lhůtě odvolání, odvolacím orgánem proti rozhodnutím vydaným Inspekcí je MŽP. Odvolání se podává u Inspekce. Inspekce může podle § 57 odst. 1 SprŘ v rámci autoremedury odvolání v plném rozsahu vyhovět, pokud se rozhodnutí netýká jiného účastníka řízení než odvolatele; v případě, kdy se netýká rozhodnutí jen odvolatele pokud s tím ostatní účastníci řízení souhlasí.³⁸ Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání.

³⁸ Nový správní řád účinný od 1.1. 2006 (zákon č. 500/2004 Sb.) upravuje autoremeduru odlišně: Podle § 87 tohoto zákona může správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal, toto rozhodnutí zrušit nebo změnit, pokud tím plně vyhoví odvolání a jestliže tím nemůže být způsobena újma žádnému z účastníků, ledaže s tím všichni, kterých se to týká, vyslovili souhlas. To znamená, že rozhodnutí se jiného účastníka řízení bude moci týkat, ale nemůže mu být autoremedurou způsobena újma.

5. Působnost ČIŽP v jednotlivých oblastech životního prostředí

5.1 Úvodní přehled

ČIŽP je inspekčním orgánem majícím působnost na úsecích:

- ochrana ovzduší,
- ochrana vod,
- ochrana přírody a krajiny,
- ochrana lesa,
- nakládání s odpady, obaly, chemickými látkami a s biocidy,
- nakládání s GMO,
- CITES.

ČIŽP nemá působnost v ochraně zemědělského půdního fondu (dále jen „ZPF“). Dozor v ochraně zemědělského půdního fondu vykonávají pouze orgány ochrany ZPF. ČIŽP má přesto určitý vliv na tuto složku životního prostředí: orgány ochrany ZPF jsou totiž s Inspekcí povinny při výkonu dozoru spolupracovat. Poznatky z činnosti Inspekce jako specializovaného dozorového orgánu s působností ve všech ostatních složkách ochrany životního prostředí mohou být pro tyto orgány poučné. Informace podané ČIŽP jsou zvláště důležité v případě ovlivnění složky ochrany ZPF jinou složkou životního prostředí.

Působnost ČIŽP není upravena v jednom zákoně. Je upravena roztržštěně v zákonech upravujících jednotlivé složky životního prostředí. Jelikož byly tyto zákony přijímány postupně, tak je v nich způsob úpravy rozdílný. V některé složce má ČIŽP širší působnost, v některé užší³⁹. V některých zákonech je její působnost upravena v jednom odstavci (zákon o obalech), jiné její pravomoci podrobně vyjmenovávají (zákon o ovzduší).

³⁹ Podle § 80 OchrPřZ dozírá nejen na PO a FO, ale i na orgány veřejné správy vyjma ústředních orgánů, jak dodržují ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se přírody a krajiny. Podle § 112 VodZ dozírá jen na PO a FO. Podle § 76 OdpZ dozírá na FO, PO a orgány obcí.

5.2 Ochrana ovzduší

5.2.1 Působnost v ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami

Základním právním předpisem ochrany ovzduší je v současné době zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a změně některých dalších zákonů⁴⁰. Podle § 42 písm. c) OvZ je Inspekce orgánem ochrany ovzduší vykonávajícím správní činnost na úseku ochrany ovzduší, ozonové vrstvy a klimatického systému Země. Její působnost stanoví § 46 OvZ.

Podle § 46 OvZ Inspekce:

1. dozírá na dodržování právních předpisů a rozhodnutí orgánů ochrany ovzduší,
2. kontroluje plnění plánů snížení emisí a plánů zavedení zásad správné zemědělské praxe u stacionárních zdrojů, které stanoví právní předpis. Tyto plány může uložit provozovatelům KÚ.
3. kontroluje správnost provádění autorizovaného měření emisí a imisí,
4. kontroluje výkon činnosti osob s autorizací MŽP k činností v ochraně ovzduší, zajišťuje mezilaboratorní porovnání zkoušek žadatelů o autorizaci, v případě závažných nedostatků navrhuje ministerstvu zrušení rozhodnutí o autorizaci FO a PO,
5. má na starosti kontrolu většiny **stacionárních zdrojů znečištění**⁴¹.

Zákon o ochraně ovzduší rozděluje stacionární zdroje podle míry vlivu na kvalitu ovzduší na: zvláště velké, velké, střední a malé. Inspekci nepřísluší provádět kontrolu malých stacionárních zdrojů, jejich kontrola patří do působnosti obcí.

⁴⁰ Tento zákon zavedl v porovnání s původní právní úpravou z roku 1991 do ochrany vnějšího ovzduší vedle dosavadního přístupu převážně emisního i důležité nástroje přístupu imisního, změnila kategorizaci stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší a rozšířila soubor povinností provozovatelů těchto zdrojů, pozměnila nástroje ochrany ozonové vrstvy Země, nově zavedla instituty ochrany klimatického systému Země a ochrany před světelným zářením a přerozdělila kompetence orgánů ochrany ovzduší při jejím naplňování.

V rámci uvedených změn pozbyla ČIŽP některé pravomoci:

- příslušným krajským úřadům předala poplatkovou agendu a také agendu vydávání stanovisek a povolení k určeným správním řízením, kde je již jen dotčeným úřadem
- Ministerstvu životního prostředí předala agendu udělování autorizací k měření emisí a imisí

⁴¹ Co má být rozuměno pod stacionárním zdrojem znečištění definuje § 4 odst. 3 OvZ.

Inspekce u stacionárních zdrojů znečištění:

- kontroluje, jak provozovatelé zvláště velkých, velkých a středních stacionárních zdrojů dodržují povinnosti stanovené v OvZ,
- kontroluje dodržování emisních limitů a emisních stropů, a to včetně přípustné tmavosti kouře, pachového čísla a přípustné míry obtěžování obyvatelstva zápachem; za tímto účelem provádí u těchto stacionárních zdrojů měření znečišťujících látek,
- kontroluje vedení provozní evidence včetně stanoveného rozsahu údajů,
- ověřuje údaje souhrnné provozní evidence zvláště velkých a velkých stacionárních zdrojů a předává je MŽP k zajištění evidence o zdrojích znečišťování,
- kontroluje dodržování varovných a regulačních opatření vyhlášených pro stacionární zdroje podléhající regulaci za smogové situace a dodržování regulačních řádů stacionárních zdrojů.
- rozhoduje v pochybnostech, zda jde o stacionární zdroj a jeho zařazení do příslušné kategorie stacionárních zdrojů na návrh provozovatele stacionárního zdroje nebo z vlastního podnětu,
- schvaluje regulační řády provozovatelů těchto stacionárních zdrojů pro účely regulace emisí podle § 8 OvZ.

Výše uvedené dvě pravomoci se odlišují od ostatních pravomocí Inspekce. Nepatří mezi pravomoci inspekční, ale mezi pravomoci výkonné.⁴²

6. uloží provozovateli, který neplní povinnosti stanovené zákonem o ochraně ovzduší nebo zvláštními právními předpisy upravujícími povinnosti při ochraně ovzduší, opatření ke zjednání nápravy a rozhoduje o omezení nebo zastavení provozu stacionárního zdroje,
7. rozhodne o omezení nebo zastavení provozu stacionárního zdroje v případech, kdy provozovatel
  - provozuje stacionární zdroj, na který nevydal KÚ stanovisko nebo povolení podle § 17 odst. 1 nebo 2 OvZ, nebo
  - neplní při vážném a bezprostředním ohrožení nebo poškození kvality ovzduší povinnosti podle § 11 odst. 1 písm. g) nebo k) OvZ, nebo

⁴² Viz kapitola 2. Obecná charakteristika ČIŽP, bod 2.2, strana 17, kapitola 4. Kompetence ČIŽP, bod 4.5.

- nedodržuje emisní limit nebo přípustnou tmavost kouře nebo plán snížení emisí nebo pachové číslo nebo obtěžuje zápachem nad přípustnou míru stanovenou prováděcím právním předpisem a nezjednal opatření k nápravě uložené orgánem ochrany ovzduší podle odstavce 1), nebo
  - opětovně poruší povinnosti, za jejichž porušení mu byla uložena pokuta podle § 40 odst. 2 nebo 3 OvZ.
8. ukládá provozovatelům zvláště velkých, velkých a středních stacionárních zdrojů pokuty za porušení povinností podle ustanovení hlavy II. OvZ.

5.2.2 Působnost v ochraně ozonové vrstvy a klimatického systému Země

Podle § 46 OvZ Inspekce:

1. dozírá na dodržování právních předpisů a rozhodnutí orgánů ochrany ovzduší,
2. kontroluje plnění povinností při ochraně klimatického systému Země,
3. dohlíží na dodržování povinností osob zacházejících s regulovanými látkami a s výrobky, které regulované látky obsahují,
4. uloží právnické nebo fyzické osobě opatření k nápravě nebo navrhne zrušení povolení ministerstva k zacházení s **regulovanými látkami nebo s výrobky**, které je obsahují, včetně odejmutí těchto látek a výrobků na náklady této osoby a jejich převedení do vlastnictví státu, jestliže zjistí závažné porušení povinností nebo zákazů vyplývajících z ustanovení hlavy III. zákona o ovzduší nebo z ustanovení právních předpisů ES upravujících podmínky ochrany ozonové vrstvy Země,
5. může uložit fyzické nebo právnické osobě, která závažně porušila povinnosti nebo zákazy vyplývající z ustanovení hlavy III. zákona o ovzduší nebo z ustanovení právních předpisů ES upravujících podmínky ochrany ozonové vrstvy Země, aby učinila na svůj náklad opatření směřující k nezávadnému zneškodnění, případně recyklaci nebo regeneraci regulovaných látek nebo výrobků, které je obsahují,
6. ukládá pokuty za porušení povinností vyplývajících z ustanovení hlavy III. zákona o ovzduší nebo právních předpisů ES upravujících podmínky ochrany ozonové vrstvy Země.

5.2.3 Spolupráce s ostatními orgány ochrany ovzduší

Inspekce:

- podle § 46 odst. 1 písm. d) OvZ spolupracuje s místně příslušnými orgány ochrany ovzduší a je oprávněna od nich vyžadovat informace,
- podle § 46 odst. 1 písm. g) OvZ upozorňuje KÚ na nedostatky ve způsobu zjišťování emisí znečišťujících látek provozovateli zvláště velkých, velkých a středních stacionárních zdrojů,
- podle § 46 odst. 1 písm. l) OvZ je dotčeným orgánem státní správy při vydávání povolení KÚ ke stavbám zdrojů znečišťování ovzduší, jejich uvedení do provozu, změnám staveb i k provozním řádům.

Ke každému řízení vydává své vyjádření a poskytuje odbornou spolupráci KÚ při udělování těchto povolení. Na vyzvání poskytuje vyjádření do 15 dnů ode dne doručení žádosti, pokud se s KÚ nedohodne jinak. Vyjádření neposkytuje v případech, kdy s vydáním povolení souhlasí,

- poskytuje provozovatelům zdrojů, veřejnosti, orgánům státní správy i samosprávy informace o aplikaci právní úpravy ochrany ovzduší, a to jak na základě přímých dotazů, tak dotazů postoupených MŽP.

Pracovníci ČIŽP se dále podílejí na vzdělávacích a odborných akcích pořádaných pro pracovníky KÚ, finančních ředitelství a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

5.2.4 Činnost oddělení ochrany ovzduší

Činnosti Inspekce vyplývající z platné právní úpravy zajišťuje jak oddělení ochrany ovzduší ředitelství, tak oddělení ochrany ovzduší OI. Hlavní kontrolní činnost provádějí oddělení ochrany ovzduší OI. Tato oddělení jsou metodicky řízena oddělením ochrany ovzduší ředitelství.

Převážná část činnosti oddělení ochrany ovzduší se zaměřuje na **kontrolu dodržování emisních limitů** provozovateli zvláště velkých, velkých a středních stacionárních zdrojů.

Tato kontrola⁴³ probíhá s využitím výsledků měření prováděných autorizovanými osobami a na základě vlastních měření provedených oddělením ochrany ovzduší ředitelství ČIŽP. Kontroly emisních limitů slouží jednak k ověřování podkladů předložených provozovateli stacionárních zdrojů pro vyměření poplatků za znečišťování ovzduší, jednak jako součást běžné kontrolní činnosti, jednak ke kontrole činnosti autorizovaných osob.

Několikrát ročně provádí Inspekce kontroly spaloven odpadu a zařízení pro spalování odpadů. Provoz spaloven je sledován příslušnými OI, jednou měsíčně jsou předávány informace ředitelství ČIŽP.⁴⁴

Každý rok provádí Inspekce specifické kontroly. Podnětem k jejich provedení bývají informace získané při jiné kontrolní činnosti, podnět MŽP nebo stížnosti občanů. V roce 2003 se Inspekce zaměřila hlavně na kontroly dodržování požadavků vyhlášky MŽP č. 355/2002 Sb.⁴⁵, kontroly zdrojů používajících nátěrové hmoty s obsahem organických rozpouštědel při opravách automobilů a přestříkávání vozidel s důrazem na provozy s celkovou roční spotřebou rozpouštědel vyšší než 0,6 t. Dále Inspekce provedla kontroly čerpacích stanic pohonných hmot, ve většině případů nebylo prokázáno porušování povinností vyplývajících z požadavků ochrany ovzduší⁴⁶.

Kromě kontrol probíhajících v rámci celé ČIŽP se zaměřují jednotlivé oblastní inspektoráty na kontroly významných skupin zdrojů patřících do jejich územní působnosti. V roce 2004 se například OI Praha a České Budějovice zaměřily na kontrolu provozu zemědělských zdrojů. U těchto zdrojů byly měřeny emise pachových látek.⁴⁷

Za rok 2004 provedla oddělení ochrany ovzduší celkem 5 027 kontrol. Za porušení povinností při ochraně ovzduší a ochraně ozonové vrstvy Země uložila provozovatelům zdrojů znečišťování ovzduší a osobám zacházejícím s regulovanými látkami a výrobky, které tyto látky obsahují, 464 pokuty v celkové výši 18 388 500 Kč.⁴⁸

⁴³ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2003, str. 61.

⁴⁴ Na počátku roku 2004 evidovala ČIŽP 43 spaloven, z toho bylo 16 v důsledku kontrol odstaveno.

⁴⁵ Vyhláška stanovuje emisní limity a další podmínky provozování ostatních stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší emitujících těkavé organické látky z procesů aplikujících organická rozpouštědla a ze skladování a distribuce benzínu.

⁴⁶ Z 570 kontrolovaných čerpacích stanic jich porušilo podmínky ochrany ovzduší 27.

⁴⁷ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004, str. 11.

⁴⁸ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004, str. 11.

5.3 Ochrana vod

5.3.1 Působnost v ochraně vod

Právní úprava ochrany vod je obsažena v zákoně č. 254/2001 Sb., o vodách⁴⁹.

a) dozor

Podle § 112 odst. 1 VodZ Inspekce vykonává dozor nad:

- vypouštěním odpadních vod do vod povrchových a podzemních,
- vypouštěním odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečných závadných látek do veřejných kanalizací,
- výstavbou, provozem a údržbou čistíren odpadních vod (ČOV) a jiných zařízení ke zneškodnění, snížení nebo odstranění znečištění vod,
- ochranou povrchových a podzemních vod před znečištěním závadnými látkami, které nastává především při manipulaci s těmito látkami ve větším rozsahu,
- dodržováním ustanovení vodního zákona o poplatcích za vypouštění odpadních vod do vod povrchových znečišťovateli.

V rámci tohoto dozoru Inspekce zejména kontroluje, jak FO a PO dodržují povinnosti stanovené vodním zákonem nebo uložené podle tohoto zákona jí nebo vodoprávními úřady.

Nejvýznamnější část kontrol je věnována dodržování povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a dodržování podmínek stanovených pro nakládání se závadnými látkami, které mohou ohrozit jakost vod.

b) poplatky

Podle §§ 88 a 89 VodZ Inspekce vyměřuje poplatky za odebrané množství podzemní vody a za vypouštění odpadních vod do vod povrchových. Výši poplatku stanovuje v zálohových výměrech na základě poplatkových hlášení, která zpracovávají znečišťovatelé. Vybírání a vymáhání poplatků přísluší místně příslušným finančním úřadům.

⁴⁹ VodZ upravuje právní vztahy k povrchovým a podzemním vodám, vztahy FO a PO k využívání povrchových a podzemních vod, jakož i vztahy k pozemkům a stavbám, s nimiž výskyt těchto vod přímo souvisí, a to v zájmu zajištění trvale udržitelného užívání těchto vod, bezpečnosti vodních děl a ochrany před účinky povodní a sucha.

Poplatky za odebrané množství podzemní vody jsou z 50 % příjmem rozpočtu kraje a z 50 % příjmem Státního fondu životního prostředí (SFŽP).

Poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových jsou příjmem SFŽP. Jestliže znečišťovatel splní zákonem stanovené podmínky, má Inspekce u těchto poplatků navíc zákonem stanovenou možnost odložit placení poplatků a posléze části poplatků prominout. Rozhodování o těchto poplatcích Inspekce převzala od ledna 2004.⁵⁰

c) nápravná a sankční opatření

Při zjištění porušení povinností na dozorovaných úsecích Inspekci přísluší:

- ukládat odstranění a nápravu zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků (§ 112 odst. 1 písm. b) VodZ),
- nařídit v oblasti, ve které jí přísluší vykonávat dozor, zastavení výroby nebo jiné činnosti, pokud velmi závažným způsobem ohrožuje veřejný zájem a životní prostředí, až do doby odstranění nedostatků, popřípadě jejich příčin (§ 112 odst. 1 písm. c) VodZ),
- ukládat pokuty v případech stanovených v § 116 a násl. VodZ.

Inspekce může na návrh rozhodnout o zastavení řízení o uložení pokuty zahájeného podle § 124 VodZ v případě, že

- a) se povinná osoba dobrovolně přičinila o odstranění následků, a
- b) povinná osoba přijala opatření zamezující dalšímu znečišťování nebo ohrožování povrchových nebo podzemních vod, a
- c) uložení pokuty by vzhledem k opatřením učiněným povinným subjektem vedlo k nepřiměřené tvrdosti.

V případech uvedených pod písmeny a) a b) může Inspekce řízení o uložení pokuty na žádost povinného subjektu přerušit.

⁵⁰ Rozhodování o výši poplatků nelze podřadit mezi inspekční pravomoci. Stejně jako povolování a schvalování patří mezi pravomoci výkonné, které by měly patřit do působnosti obecných orgánů státní správy.

5.3.2 Činnost oddělení ochrany vod

Většinu náplně práce oddělení ochrany vody tvoří kontroly ČOV.⁵¹ Dosažení vyhovujícího stavu znečištění povrchových vod je jedním z důležitých požadavků předpisů EU. Inspekce kontroluje skutečný stav v produkovaném a vypouštěném znečištění, současně kontroluje dodržování ustanovení zákona, týkajících se poplatků za vypouštění odpadních vod do vod povrchových. Inspekce kontroluje zhruba 200 ČOV každé velikostní kategorie.

V letech 2001 a 2002 se Inspekce zaměřila na provozy se čpavkovým hospodářstvím.⁵² Důvodem těchto kontrol byl zvýšený počet havárií na vodách způsobený právě únikem čpavku z chladících zařízení. Zjištěny byly nedostatky u 60 % kontrolovaných subjektů, nejčastějším nedostatkem bylo napojení prostor se čpavkovým chlazením na kanalizaci. ČIŽP uložila nápravná opatření – zrušit napojení na kanalizaci a pokuty.

Specifickým úkolem OI v roce 2002 byla prověrka zdrojů znečištění v povodí nádrže Bělá a části Moravského krasu se zaměřením na zjištění skutečného vodoprávního stavu a nakládání se závadnými látkami.⁵³ Cílem prověrky bylo celkové posouzení ovlivňování kvality vody vodárenské nádrže, která slouží jako rezervní zdroj pitné vody pro okres Blansko. Během kontroly bylo zjištěno, že celé vodní dílo je provozováno bez platného vodoprávního povolení, kanalizace je realizována neodborně. Provozovateli byla uložena pokuta.

Celoinspekčním úkolem pro rok 2002 byly prověrky vybraných provozů se čpavkovým chlazením.⁵⁴ Důvodem pro tyto kontroly byl zvýšený počet havárií na vodách způsobený únikem čpavku z chladících zařízení. Na základě kontrol ČIŽP uložila nápravná opatření a pokuty za znečištění povrchových vod.

V roce 2003 byla věnována zvýšená pozornost ČOV,⁵⁵ protože jejich činnost byla ovlivněna povodněmi roce 2002. Řada z nich byla zaplavena, vodoprávní úřady proto

⁵¹ Srov. např. Zpráva o činnosti v roce 2002, str. 31 a 32, Výroční zpráva za rok 2003, str. 25 a 26, Výroční zpráva za rok 2004, str. 12.

⁵² Srov. Zpráva o činnosti v roce 2002, str. 33 a 34.

⁵³ Tamtéž, str. 37.

⁵⁴ Tamtéž, str. 33 a 34.

⁵⁵ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2003, str. 26 – 28.

vydaly výjimečná povolení pro vypouštění odpadních vod. ČIŽP sledovala dopad povodní a stav provozu ČOV v průběhu obnovování činnosti.

V rámci specifických úkolů proběhly v roce 2004 kontroly dodržování požadavků nařízení vlády č. 103/2003 Sb., o stanovení zranitelných oblastí⁵⁶ a o používání a skladování hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření.⁵⁷

V těchto územích bylo prověřeno 49 zemědělských podniků. Prověrka byla zaměřena na kontrolu dodržování zákazu hnojení v zimním období, na způsob skladování hnojiv, na provádění protierozních opatření a způsob hnojení v blízkosti vodních útvarů.

ČIŽP sleduje výstavby zařízení na ochranu vod, jimiž jsou například: ČOV, kanalizace a jiná zařízení ke snižování znečištění vod. Při prověrce je zjišťován aktuální právní stav, plnění rozhodnutím vodoprávního úřadu stanovených termínů výstavby, množství vypouštěných odpadních vod před a po realizaci stavby.

Každoročně probíhá kontrola snižování emise prioritních látek podle Akčního programu MKOL (1996 – 2010) u 19 vybraných průmyslových zdrojů v povodí Labe.⁵⁸

5.3.2.1 Havárie

S ochranou vod před znečištěním závadnými látkami souvisí další důležitá činnost ČIŽP: při havarijních únicích závadných látek do vod je ČIŽP podle § 41 VodZ jedním z orgánů, které jsou oprávněny vyšetřovat jejich příčiny, ukládat opatření k odstranění těchto příčin a zjištěné nedostatky sankcionovat.

Od roku 2000, kdy nabyl účinnost zákon č. 353/1999 Sb. o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky, který zpřísňuje podmínky pro provoz vybraných zařízení a objektů, v nichž je umístěna vybraná nebezpečná látka či chemický přípravek, vykonává oddělení ochrany vod působnost ČIŽP také v agendě tohoto zákona.

⁵⁶ Zranitelné oblasti jsou území, kde v důsledku zemědělské činnosti dochází nebo může dojít ke zvýšené koncentraci dusičnanů v podzemních nebo povrchových vodách.

⁵⁷ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004, str. 14.

⁵⁸ Srov. Zpráva o činnosti ČIŽP v roce 2002, str. 33.

Od doby účinnosti zákona č. 254/2001 Sb. (vodní zákon) vede ČIŽP **centrální evidenci havárií ohrožujících jakost povrchových a podzemních vod.**

Podle § 41 odst. 3 VodZ jsou Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR a správce povodí povinni neprodleně informovat o jim nahlášené havárii příslušný vodoprávní úřad a ČIŽP. ČIŽP sleduje dlouhodobé havárie a tzv. staré ekologické zátěže, vyhodnocuje stav znečištění prostředí v důsledku těchto havárií.

Prováděn je dozor nad realizací sanačních prací a kontrola plnění již vydaných opatření o sanaci. Od roku 1998 bylo evidováno 953 dlouhodobých havárií. Do konce roku 2003 bylo ukončeno sledování 477 dlouhodobých havárií. V roce 2003 bylo zařazeno do evidence 23 nových havárií.⁵⁹

Složka ochrany vod také zajišťuje naplňování agendy zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných průmyslových havárií, kde vedle provádění kontrol plnění podmínek tohoto zákona koordinuje činnost ostatních kontrolních orgánů.

5.4 Ochrana lesa

5.4.1 Působnost v ochraně lesa

Ochranu lesa upravuje lesní zákon. Působnost Inspekce v ochraně lesa je upravena v ZČIŽP.⁶⁰

Cílem inspekční činnosti v ochraně lesa je prevence předcházení škod na funkcích lesa, i poradenská činnost u drobných vlastníků lesa.

Inspekce

- podle § 2 ZČIŽP dozírá na to, jak fyzické a právnické osoby dodržují ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se funkcí lesů jako složky životního prostředí;
- podle § 3 odst. 1 ZČIŽP zjišťuje nedostatky a škody na funkcích lesa jako složce životního prostředí, jejich příčiny a osoby zodpovědné za jejich vznik nebo trvání;
- podle § 3 odst. 2 ZČIŽP vyžaduje odstranění a nápravu zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků a ukládá opatření k jejich odstranění a nápravě;

⁵⁹ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2003, str. 31.

⁶⁰ Blíže viz. bod 2.5.4.

- podle § 3 odst. 3 ZČIŽP provádí kontrolu uložených opatření. Zjistí-li, že opatření nejsou splněna, je oprávněna stanovit k jejich splnění náhradní lhůtu;
- podle § 3 odst. 4 ZČIŽP je oprávněna v případě hrozící škody nařídít omezení, popřípadě zastavení výroby nebo jiné činnosti až do doby odstranění nedostatků a jejich příčin;
- podle § 4 ZČIŽP uloží pokutu fyzickým nebo právnickým osobám, které svojí činností ohrozí nebo poškodí životní prostředí v lesích⁶¹ tím, že
  - a) neoprávněně používají lesní půdu k jiným účelům než pro plnění funkcí lesů,
  - b) při zpracování lesního hospodářského plánu a jeho realizaci ohrozí životní prostředí, popřípadě způsobí jeho poškození,
  - c) vlastním zaviněním vytvoří podmínky pro působení škodlivých biotických a abiotických činitelů,
  - d) neplní opatření uložená orgány životního prostředí podle zvláštních zákonů 1a) a tohoto zákona,
  - e) neplní povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem.

O zahájení řízení o uložení pokuty informuje ČIŽP současně příslušný orgán státní správy lesního hospodářství. Podle § 6 odst. 2 ZČIŽP o odvolání proti rozhodnutí ČIŽP o uložení pokuty rozhoduje MŽP. Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu.

Podle § 7 odst. 4 ZČIŽP jsou inspektoři ČIŽP lesní stráží. Inspektor může v blokovém řízení uložit blokovou pokutu za přestupek proti pořádku ve státní správě na úseku lesního hospodářství, přestupek na úseku ochrany životního prostředí a přestupek za porušení jiných povinností v lesním hospodářství.

5.4.2 Činnost oddělení ochrany lesa

Kontrolní činnost provádí Inspekce v lesích státních, soukromých i v lesích obcí a měst. Oddělení ochrany lesů se podle svých výročních zpráv nejvíce zabývají zjišťováním výskytu kalamitních škůdců (kůrovec smrkový) a dále dodržováním povinností vlastníky lesa, které jim z výskytu těchto škůdců vyplývají.

Mezi ostatní úkoly Inspekce patří například⁶²:

⁶¹ V praxi činí problémy výklad slov „*poškodí životní prostředí v lesích tím, že...*“. Není zřejmé, zda následný výčet poškozujícího chování je demonstrativní nebo taxativní, zda k naplnění této skutkové podstaty postačí poškození životního prostředí v lesích nebo zda toto poškození musí splňovat znaky některého z vyjmenovaných chování.

⁶² Srov. např. Zpráva o činnosti v roce 2002, str. 62 - 66, Výroční zpráva za rok 2003, str. 53 - 55, Výroční zpráva za rok 2004, str. 26 - 29.

- ochrana lesních ekosystémů před škodlivými biotickými a abiotickými činiteli (vítr, eroze),
- ochrana půdní složky lesního ekosystému,
 Inspekce kontroluje neoprávněné využívání lesních pozemků (nepovolené zábory lesních pozemků v rekreačních oblastech, nepovolené skládky). Většina těchto porušení zákona je malého rozsahu.
- ochrana porostní složky lesního ekosystému,
 Inspekce se zaměřuje na kontrolu výskytu nepovolené těžby dřevin. Jestliže nepovolenou těžbu zjistí, zahájí buď správní řízení (v případě, kdy se jedná o přešupek nebo správní delikt), nebo podá na pachatele trestní oznámení (jestliže jde o trestný čin) a případy řeší Policie ČR.
 Výskyt nepovolené těžby se podařilo též v důsledku soustavných kontrol ČIŽP snížit.
- obnova lesních porostů,
 V této oblasti dochází k porušování zákona velmi často. Inspekce zde kontroluje plnění uložené povinnosti zalesnit holiny na lesních pozemcích po nepovolené těžbě do zákonem stanovené lhůty.
 Inspekce kontroluje stav poškození stromů po těžbě v důsledku používání těžké mechanizace. Při těžbě dochází k poškození ostatních stromů, zákon ukládá původci poškození povinnost stromy ošetřit.
 Nedodržení asanace bývá zjištěno spíše u drobných vlastníků lesů.
- Inspekce kontroluje dodržování § 32 odst. 8 LesZ, který stanoví povinnost používat v lesích výhradně biologicky odbouratelné oleje k mazání řetězů motorových pil.
 V průběhu let se podařilo pravidelnými kontrolami výrazně snížit porušování tohoto ustanovení.
 V roce 2004 bylo nejčastěji zahajováno správní řízení o uložení pokuty za nedodržení opatření v ochraně lesa proti kůrovcům.⁶³

5.5 Ochrana přírody a krajiny

5.5.1 Právní úprava ochrany přírody a krajiny

V současné době vykonává ČIŽP na úseku ochrany přírody státní dozor na základě čtyř složkových zákonů, a to:

⁶³ Srov. Výroční zpráva za rok 2004, str. 26.

- zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
- zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy),
- zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad,
- zákona č. 78/2004 Sb., o nakládání s GMO a genetickými produkty.

Zákonné předpisy vydané k provádění zákona o ochraně přírody a krajiny jsou zvláštními předpisy ve vztahu k předpisům o lesích, vodách, územním plánování a stavebním řádu, o ochraně nerostného bohatství a ochraně ZPF, myslivosti a rybářství, což v praxi znamená, že bez souhlasu orgánu ochrany přírody nelze vydat povolení ke stavební činnosti v krajině, k větším zásahům do lesů, vod v krajině, k těžbě nerostů, myslivosti atd.

5.5.2 Oblasti ochrany přírody

Kontrolní aktivity oddělení ochrany přírody jsou orientovány do oblastí:

- obecná ochrany přírody,
- územní ochrana přírody,
- druhová ochrana (CITES).

V *obecné ochraně* se oddělení ochrany přírody zaměřuje zejména na ochranu mimolesní zeleně před poškozováním a nepovoleným kácením, ochranu významných krajinných prvků a krajinného rázu. Nejvýznamnější oblastí, kde dochází opakovaně k porušování platné legislativy, je problematika nepovoleného kácení a poškozujícího ořezu dřevin rostoucích mimo les.

V *územní ochraně* kontroluje stav a dodržování základních a speciálních podmínek ochrany zvláště chráněných území, což jsou národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky.

Druhová ochrana podle zákona o ochraně přírody a krajiny se týká především zvláště chráněných druhů a jejich biotopů. Podle zákona o CITES kontroluje Inspekce podmínky dovozu a vývozu ohrožených druhů živočichů a rostlin.

5.5.3 Působnost v ochraně přírody

Inspekce podle § 80 OchrPřZ:

- dozírá na dodržování právních předpisů a rozhodnutí týkajících se ochrany přírody a krajiny jejich adresáty,
- zjišťuje a eviduje případy ohrožení a poškození přírody a krajiny, jejich příčiny a osoby odpovědné za jejich vznik nebo trvání,
- stanovuje FO a PO podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat,
- rozhoduje o možnosti a podmínkách uvedení do původního stavu tím, kdo poškodil, zničil nebo nedovoleně změnil části přírody a krajiny chráněné podle OchrPřZ. Jestliže uvedení do původního stavu není možné a účelné, může uložit povinnému, aby provedl přiměřená náhradní opatření k nápravě. Jejich účelem je kompenzovat, byť jen zčásti, následky nedovoleného jednání,
- v případech hrozící škody nařizuje omezení, případně zastavení škodlivé činnosti až do doby odstranění jejich nedostatků a příčin,
- ukládá fyzickým a právnickým osobám pokuty za porušení povinností při ochraně přírody a krajiny podle OchrPřZ. Inspekce může zahájit řízení o uložení pokuty pouze tehdy, ne zahájil-li je již OÚ obce s rozšířenou působností, KÚ, správa NP nebo CHKO. Pokud řízení o pokutě zahájí OÚ obce s rozšířenou působností, KÚ nebo správa a Inspekce ve stejný den, provede řízení o uložení pokuty OÚ obce s rozšířenou působností, KÚ nebo správa. O zahájení řízení o uložení pokuty se Inspekce a OÚ obce s rozšířenou působností, KÚ nebo správa vzájemně informují. O odvolání proti rozhodnutí rozhoduje MŽP.

5.5.4 CITES

Působnost ČIŽP v CITES

V druhové ochraně je Inspekce hlavním kontrolním orgánem v ČR. Kontroluje dodržování zákonů v oblasti CITES.

V rámci CITES náleží Inspekci zvláštní pravomoci:

- Podle § 54 odst. 1 OchrPřZ je oprávněna vyžadovat prokazování původu a totožnosti u zvláště chráněných rostlin, zvláště chráněného živočicha nebo u rostlin a živočichů

chráněných podle mezinárodních úmluv nebo podle zvláštního právního předpisu o dovozu a vývozu ohrožených druhů.

- Podle § 89 OchrPřZ je oprávněna odebírat nedovoleně držené jedince. Nejpozději do 15 dnů ode dne odebrání musí Inspekce vydat písemné rozhodnutí o odebrání, jinak je odebrání neplatné.
- Podle § 34 odst. 1 ZoCITES může Inspekce v případě pochybností podezřelé exempláře CITES zadržet, příp. je i zabavit.

Za porušení zákona o ochraně přírody a krajiny a zákona o CITES ukládá Inspekce pokuty. Inspektoři ČIŽP jsou při své kontrolní činnosti oprávněni vstupovat do objektů, chovných či pěstebních zařízení či na pozemky. Mohou požadovat vysvětlení či předložení dokladů, mohou prohlédnout exemplář i jeho identifikační označení a pořídit dokumentaci. Kontrolovaná osoba je povinna v odůvodněných případech umožnit i odběr krve či jiného vzorku z exempláře.

K 1.1 2004 byl na ředitelství ČIŽP vytvořen referát druhové ochrany a CITES, ve kterém jsou zařazeni čtyři inspektoři.

Spolupráce v oblasti CITES

Pro efektivní naplňování povinností ze zákona byla zřízena pohotovostní služba CITES (mezinárodní úmluva CITES), v rámci které Inspekce poskytuje odbornou součinnost především celním orgánům.

V oblasti druhové ochrany je Inspekce široce zapojena do mezinárodní spolupráce, včetně účasti na expertní podskupině pro druhovou ochranu při generálním sekretariátu Interpolu.⁶⁴ ČIŽP na státních hranicích spolupracuje s celními úřady.

Činnost v oblasti CITES

V rámci druhové ochrany prověřuje Inspekce chovy chráněných živočichů v ČR. Kontroluje například chovy velkých dravců. Při kontrolách jsou dravcům odebírány vzorky. Kontroluje se systém kroužkování a systém výjimek ukládaných chovatelům. Probíhá kontrola vnitřního obchodu, a to jak s živými exempláři CITES, tak s neživými exempláři CITES (kontrola prodejen suvenýrů z exotických dřev, kontrola firem zpracovávajících kožešiny atd.).⁶⁵

⁶⁴ Srov. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, CITES

Značná část kontrol se odehrává na ruzyňském letišti v Praze, proto je zde umístěno kontrolní pracoviště CITES.⁶⁶

5.5.5 Nové oblasti působnosti

GMO

V roce 2001 vstoupil v účinnost nový zákon č. 153/2000 Sb., o geneticky modifikovaných organismech. V této oblasti proběhl zatím pouze minimální počet kontrol.

ČIŽP kontroluje z hlediska ochrany životního prostředí dodržování právních předpisů a podmínek stanovených rozhodnutími MŽP, které se týkají nakládání s GMO, včetně jejich dovozu a vývozu. Kontrolovanými subjekty jsou například vědecká pracoviště vysokých škol a výzkumné ústavy, registrované podle zmíněného zákona. Pokuty ukládané podle zákona č. 153/2000 Sb. jsou v porovnání s ostatními složkovými zákony v řádově vyšší úrovni.

Zoologické zahrady

Nejnovejším právním předpisem, podle kterého oddělení ochrany přírody ČIŽP vykonává dozоровou činnost, je zákon o provozování zoologických zahrad, který nabyl účinnosti dne 1. července 2003. V případě provozování zoologické zahrady bez příslušné licence (licence vydává MŽP) vydá ČIŽP rozhodnutí o uzavření zoologické zahrady. Za přestupky a právní delikty ČIŽP ukládá pokuty.

5.5.6 Činnost oddělení ochrany přírody

Nejčastěji provádí oddělení ochrany přírody kontroly nepovoleného kácení a poškozujícího pořezu dřevin rostoucích mimo les. Nepovolené kácení dřevin rostoucích mimo les je také nejčastějším předmětem stížností veřejnosti.⁶⁷

---

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Například 26. 3. 2005 byl na letišti v Ruzyni celníky zadržen muž pašující na těle 18 papoušcích vajec. Muž cestoval z Brazílie. Vejce měl ukrytá pod košilí na zádech ve 2 speciálně vyrobených sáčcích. ČIŽP vejce zadržela a nechala je převézt do inkubátoru v záchranném centru v zoologické zahradě. Jednalo se o amazoňany modrobradé, poměrně vzácný poddruh *Amazona festiva festiva*, v hodnotě cca 60 000 Kč za kus. Jelikož je tento druh chráněn úmluvou CITES, ČIŽP papoušky po vylíhnutí zabavila a nyní probíhá řízení o uložení pokuty.

⁶⁷ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2003, str. 47.

Inspekce provádí prověrky realizace vybraných krajinotvorných programů z hlediska dodržování zákona o ochraně přírody a krajiny.

Inspekce kontroluje výsadby stromořadí a břehových porostů, včetně péče o tyto výsadby, kontroluje památné stromy (vyhlašování, značení, stav ochranného pásma).

Inspekce také provádí **namátkové, neplánované kontroly** dodržování zákonů na ochranu přírody a krajiny. Jsou to činnosti, na něž se Inspekce speciálně nezaměřuje.

Například Inspekce provedla kontrolu mezinárodní motokrosové soutěže ENDURO 2002⁶⁸ – dohlížela na průběh z hledisky ochrany životního prostředí, účastnila se všech jednání orgánů státní správy s pořadatelem. Při kontrole zjistila, že během soutěže došlo k nedovolenému zásahu do obecně chráněných částí přírody, vydala proto nejdříve rozhodnutí o předběžném opatření a následně bylo vedeno správní řízení o uložení pokuty za porušení zákona o ochraně přírody a krajiny. Inspekce pak dohlížela na sanaci pozemků dotčených soutěží, kterou prováděl pořadatel.

Havárie

Složka ochrany přírody se spolu s ostatními složkami ČIŽP, zejména složkou ochrany vod a odpadového hospodářství, zabývá také řešením následků havárií a přírodních katastrof.

V roce 2003 bylo zahájeno využívání zkráceného přestupkového řízení i podle zákona o ochraně přírody a krajiny, mnohonásobně se zvýšil počet uložených blokových pokut.⁶⁹

5.6 Nakládání s odpady, obaly, chemickými látkami a chemickými přípravky a biocidními přípravky

Nakládání s odpady, obaly, chemickými látkami a biocidy kontroluje oddělení odpadového hospodářství ČIŽP, proto je zařazeno do jedné kapitoly.

⁶⁸ Srov. Zpráva o činnosti ČIŽP v roce 2002, str. 66.

⁶⁹ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2003, str. 46.

5.6.1 Odpady

5.6.1.1 Působnost

V současné době je odpadové hospodářství upraveno zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech⁷⁰, který nabyl účinnosti v roce 2002. Byl novelizován zákonem č. 188/2004 Sb., který nabyl účinnosti 23. 4. 2004, v plném rozsahu pak od 1. 5. 2004.

Inspekce kontroluje dodržování ustanovení zákona o odpadech obcemi, FO oprávněnými k podnikání a PO. Kontrola dodržování zákona o odpadech FO (občany) a nakládání s komunálním odpadem spadá do kompetencí jednotlivých obcí.

Podle § 76 OdpZ Inspekce:

- kontroluje, jak jsou PO, FO oprávněnými k podnikání a obcemi dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí MŽP a jiných správních úřadů v oblasti odpadového hospodářství a zda pověřené osoby dodržují stanovený způsob hodnocení nebezpečných vlastností odpadů (kontrola dodržování zákona o odpadech fyzickými osobami a nakládání s komunálním odpadem spadá do kompetencí jednotlivých obcí). Tuto pravomoc Inspekce sdílí s obecními úřady obcí s rozšířenou působností (§ 79 odst. 1 písm. e) OdpZ). V praxi kontrolu obecní úřady přenechávají Inspekci;
- minimálně jednou ročně kontroluje, jak původce odpadů z výroby oxidu titaničitého dodržuje ustanovení právních předpisů a rozhodnutí MŽP a jiných správních úřadů v oblasti odpadového hospodářství;
- je v rámci přeshraniční přepravy odpadů oprávněna provádět kontroly na místě vzniku odpadu, u oznamovatele a příjemce a na hraničních přechodech. Je oprávněna též provádět kontrolu dokladů podle právních předpisů ES upravujících dozor nad přepravou odpadů v rámci ES, do něj a z něj a jejich kontrolu a podle OdpZ, fyzickou kontrolu odpadů a odebírat a analyzovat vzorky;
- ukládá FO oprávněným k podnikání a PO pokuty za porušení povinností stanovených v § 66 odst. 2 ZO⁷¹;
- může současně s uložením pokuty uložit samostatným rozhodnutím nápravné opatření;

⁷⁰ OdpZ stanovuje povinnosti FO a PO při nakládání s odpady a podmínky pro předcházení vzniku odpadů. Podle § 3 odst. 1 je považována za odpad každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu. OdpZ se nevztahuje například na odpadní vody.

⁷¹ ČIŽP přísluší spolu s OÚ obce s rozšířenou působností ukládat pokuty téměř za všechny delikty podle OdpZ. Pokuty podle § 66 odst. 1 ukládá OÚ.

- může pozastavit platnost osvědčení o vyloučení nebezpečných vlastností odpadu vydaného pověřenou osobou nebo ho odejmout.

Původce odpadu nebo oprávněná osoba je povinna neprodleně po zhodnocení nebezpečných vlastností odpadu pověřenou osobou zaslat Inspekci a KÚ příslušnému podle místa nakládání s odpadem kopii osvědčení o vyloučení nebezpečných vlastností odpadu nebo sdělení, že odpad má jednu nebo více nebezpečných vlastností.

5.6.1.2 Činnost ČIŽP

Hlavní náplní práce oddělení odpadového hospodářství je dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem o odpadech.

Inspekce zejména kontroluje⁷²:

- dovoz a vývoz vybraných odpadů;

V roce 2002 například kontrolovala dovoz a vývoz opotřebovaných pneumatik.⁷³

- skládky nebezpečných odpadů;

- zpětný odběr výrobků podle § 38 OdpZ;

Inspekce kontroluje hlavně výrobky, při jejichž ničení vznikají nebezpečné zplodiny, nebo jsou označeny jako nebezpečný odpad - pneumatiky, ledničky, baterie.⁷⁴

Při těchto kontrolách ČIŽP zjišťuje nedostatečnou informovanost veřejnosti o možnosti zpětného odběru použitých výrobků, zejména u baterií.

- nakládání s odpadními oleji, s odpady obsahujícími PCB a s odpadními bateriemi a akumulátory (autoservisy, stavební firmy);

- autovrakoviště⁷⁵;

Na základě výsledků namátkových kontrol ukazujících, že činnost řady autovrakovišť představuje pro životní prostředí vážný problém, Inspekce výrazně posílila jejich kontroly.

Většina subjektů nakládá s autovraky v rozporu se zákonem o odpadech a platnými právními předpisy. Inspekce kontroluje přejímání autovraků a způsob nakládání s odpadními olejovými náplněmi. Nejčastěji zjištěným pochybením u provozovatelů autovrakovišť je chybějící souhlas KÚ s nakládáním s nebezpečnými odpady;

- hospodaření s odpady ve spalovnách odpadů;

⁷² Srov. např. Zpráva o činnosti v roce 2002, str. 38 – 47, Výroční zpráva za rok 2003, str. 33 – 41, Výroční zpráva za rok 2004, str. 16 – 21.

⁷³ Srov. Zpráva o činnosti v roce 2002, str. 41, 42.

⁷⁴ Tamtéž, str. 46, 47.

⁷⁵ Tamtéž, str. 45, 46.

Z provedených kontrol vyplývá, že provozovatelé spaloven v drtivé většině dodržují OdpZ a s ním související prováděcí právní předpisy;

- nakládání s odpady v zařízeních ke sběru a výkupu odpadů;
Nejčastějším nedostatkem, který Inspekce při kontrole zjistí je provozování zařízení bez rozhodnutí KÚ, nevedení řádné evidence odpadů.
- skládky a jejich technický stav;
Nejčastějším nedostatkem je provozování skládek bez souhlasu příslušného KÚ, provozování zařízení na odstraňování odpadů v rozporu se schváleným provozním řádem.
- nakládání s odpady v rekreačních objektech v Krkonošském národním parku a CHKO Orlické hory.

5.6.2 Obaly

5.6.2.1 Působnost

Nakládání s obaly je upraveno zákonem č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů⁷⁶ a vyhláškou MŽP č. 117/2002 Sb., o rozsahu a způsobu vedení evidence obalů a ohlašování údajů z této evidence.

Inspekce kontroluje dodržování povinnosti vést evidenci obalů podle výše zmíněného zákona a vyhlášky MŽP č. 117/2002 Sb., o rozsahu a způsobu vedení evidence obalů a ohlašování údajů z této evidence.

Podle § 40 ObZ Inspekce kontroluje plnění povinnosti zpětného odběru a povinnosti využití odpadu z obalů a dalších povinností s tím souvisejících. Při zjištění porušení těchto povinností ukládá ochranná opatření, opatření k nápravě a pokuty. Pro zajištění kontroly zpětného odběru obalů je v § 40 ObZ stanovena povinnost nositelům těchto povinností na žádost zajištění plnění povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů prokázat.

⁷⁶ ObZ povinným osobám stanovuje práva a povinnosti při nakládání s obaly a uvádění obalů a balených výrobků na trh nebo do oběhu, při zpětném odběru a při využití odpadu z obalů, dále stanovuje poplatky a ochranná opatření, opatření k nápravě a pokuty.

5.6.2.2 Činnost ČIŽP

V roce 2004 bylo zkontrolováno 222 subjektů ohledně dodržování zákona o obalech.⁷⁷ Při kontrolách se Inspekce zejména zaměřuje na to, jestli a jakým způsobem zajišťují subjekty zpětný odběr obalů a jestli subjekty plní povinnost zápisu do seznamu osob, které jsou nositeli povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů, vedeným MŽP.

5.6.3 Chemické látky a chemické přípravky

5.6.3.1 Působnost

Problematika chemických látek a přípravků byla v ČR poprvé upravena zákonem č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích. Tento zákon byl nahrazen zákonem č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů (ZoChL)⁷⁸, který nabyl účinnosti dnem vstupu smlouvy o přístupu ČR k EU v platnost a byl již novelizován zákonem č. 186/2004 Sb.

Působnost Inspekce podle tohoto zákona je uvedena v § 33 ZoChL.

Podle § 33 ZoChL Inspekce:

- kontroluje, jak jsou osobami dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí MŽP a jiných správních úřadů v oblasti ochrany životního prostředí a souvisejících právních předpisů týkajících se látek nebo přípravků podle ZoChL,
- stanoví podmínky a lhůty pro zjednání nápravy, zjistí-li při kontrole závady při uvádění látek nebo přípravků na trh nebo do oběhu podle ZoChL,
- dává KÚ v přenesené působnosti podněty k zákazu uvádění látek nebo přípravků podle ZoChL na trh nebo do oběhu, jestliže nejsou splněny podmínky pro jejich uvádění na trh nebo do oběhu stanovené zvláštními právními předpisy a rozhodnutími, a v důsledku toho došlo nebo by mohlo dojít k poškození zdraví nebo ohrožení života člověka anebo poškození životního prostředí,
- ukládá pokuty a nápravná opatření podle § 38 ZoChL.

⁷⁷ Srov. Výroční zpráva ČIŽP za rok 2004, str. 19.

⁷⁸ Předmětem ZoChL je stanovení práv a povinností FO a PO při zjišťování vlastností a klasifikaci chemických látek a chemických přípravků, při jejich registraci, evidenci, oznamování, při jejich uvádění na trh a do oběhu.

5.6.3.2 Činnost ČIŽP

V roce 2003 proběhla například kontrola vybraných prodejních řetězců, zaměřená na plnění povinností daných ZoChL.⁷⁹ Nejčastěji byla porušena ustanovení OdpZ týkající se balení a označování nebezpečných chemických látek a přípravků, dále pak ustanovení, která ukládají, aby s těmito látkami nakládali pouze autorizované, odborně proškolené osoby.

5.6.4 Biocidní přípravky

Oblast nakládání s biocidními přípravky upravuje zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh a o změně některých souvisejících předpisů.

Podle § 29 zákona o biocidech Inspekce:

- dozírá, jak jsou FO oprávněnými k podnikání a PO plněny povinnosti vyplývající z ustanovení, která upravují balení a označování biocidních přípravků, jejich propagaci,
- zjistí-li při dozorové činnosti závady, stanoví podmínky a lhůty pro zjednání nápravy, ukládá FO oprávněným k podnikání a PO pokuty za porušení ustanovení zákona o biocidech.

5.6.5 Spolupráce s ostatními orgány

Spolupráci s ostatními orgány výslovně zmiňují jen OdpZ a ZoChL.

Podle § 76 odst. 3 OdpZ Inspekce spolupracuje s OÚ, KÚ, orgány ochrany veřejného zdraví, celními úřady, Hasičským záchranným sborem, Policií ČR a územními finančními orgány, popřípadě dalšími správními úřady, kraji a obcemi a poskytuje jim odbornou pomoc. Podle § 33 písm. f) ZoChL spolupracuje Inspekce s KÚ v přenesené působnosti, krajskými hygienickými stanicemi a celními orgány a poskytuje jim odbornou pomoc. Podle § 76 odst. 1 písm. e) OdpZ a § 33 písm. e) ZoChL dává podněty MŽP k uplatnění vrchního státního dozoru.

Podle § 76 odst. 1 písm. f) OdpZ dává podněty KÚ k zákazu provozu zařízení k odstraňování odpadů, nesplňuje-li provozovatel tohoto zařízení právní předpisy týkající se odpadového hospodářství a mohlo-li by v důsledku toho dojít k závažné ekologické újmě.

⁷⁹ Srov. Výroční zpráva za rok 2003, str. 43,44.

Dává podněty KÚ v přenesené působnosti k zákazu uvádění látek nebo přípravků podle ZoChL na trh nebo do oběhu, jestliže k tomu nejsou splněny podmínky stanovené zvláštními předpisy.

Inspekce vydává stanoviska pro ostatní orgány státní správy. Spolupracuje s ČOI při kontrolách využívání odpadů při terénních úpravách (ČIŽP není oprávněna kontrolovat výrobky vzniklé přepracováním odpadů – tato pravomoc náleží ČOI).

6. Působnost ČIŽP na poli mezinárodní spolupráce

6.1 Mezinárodní aktivity ČIŽP

ČIŽP se v přímé souvislosti s předmětem své činnosti podílí na řadě mezinárodních aktivit. Během posledních let došlo k rozvoji činnosti ČIŽP v mezinárodní sféře, je to způsobeno zvláště přistoupením ČR k Evropské unii (dále jen „EU“), a s tím spojených integračních aktivit.

Současné mezinárodní aktivity ČIŽP úzce navazují na předchozí vývoj a v zásadě je lze podle charakteru a závaznosti rozdělit do 3 hlavních skupin⁸⁰:

- a) **Výkonné aktivity** - aktivity související s mezinárodními závazky ČR, kde Inspekce vykonává část povinností, kterými je ČR vázána, nebo zastupuje ČR na mezinárodním fóru,
- b) **Rozvojové aktivity** - přeshraniční spolupráce, spolupráce s obdobnými orgány v jiných zemích a **odborné aktivity** navazující aktivity, směřující k rozvoji odborných znalostí inspektorů ČIŽP,
- c) **Integrační aktivity** - aktivity, vyplývající přímo z přibližování ČR k EU, a to zejména v oblasti prosazování environmentálního práva a implementace evropské legislativy,

⁸⁰ Srov. Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP, 2001, str.VI/1.

případně směřující k začlenění ČIŽP do širších evropských a světových struktur. Do této skupiny patří účast ČIŽP v síti inspekčních orgánů IMPEL.⁸¹

6.1.1 Výkonné aktivity

ČIŽP zastupuje ČR na mezinárodní úrovni v oblasti dvou - a mnohostranných dohod o hraničních vodách. V průběhu 90. let byly uzavřeny mezinárodní smlouvy o ochraně povodí řek Labe, Dunaj a Odry.⁸² Na základě těchto smluv byly zřízeny komise, jejichž úkolem je implementovat příslušné úmluvy.

Účast ČIŽP v Mezinárodní komisi na ochranu Labe (MKOL)⁸³

Mezinárodní komise na ochranu Labe vznikla „Dohodou o Mezinárodní komisi na ochranu Labe“ ze dne 8. října 1990 mezi vládami České a Slovenské Federativní Republiky a Spolkové republiky Německo a Evropským hospodářským společenstvím.

Dohody se účastní OI Ústí nad Labem. Od roku 1993 trvá předsednictví hlavního inspektora OI ČIŽP Ústí nad Labem v pracovní skupině „Havarijní znečištění vod“ (H) MKOL, jejíž hlavní aktivity spočívají zejména v dosažení koordinovaného a harmonizovaného způsobu implementace Rámcové směrnice EU o vodní politice v mezinárodní oblasti povodí Labe, vycházejí z úkolů vyplývajících z Mandátu pracovní skupiny „Havarijní znečištění vod“ (H) MKOL schváleného na 16. zasedání MKOL ve dnech 21. - 22. 10. 2003 v Erfurtu.

Podle platného Mezinárodního varovného a poplachového plánu Labe sídlí mezinárodní hlavní varovná centrála na ředitelství ČIŽP v Praze, které též zajišťuje potřebné činnosti podle tohoto plánu.

Pracovní skupina H MKOL doprovází řadu projektů, které probíhají ve spolupráci českých a německých odborníků a které jsou zaměřeny především na problematiku prevence havárií, na zlepšení systémů včasného varování a mezinárodních havarijních cvičení na tocích. Vedle toho patří k úkolům pracovní skupiny H vypracování návrhů:

- pro harmonizaci havarijní prevence;
- pro další rozvoj havarijní prevence, včetně Mezinárodního varovného a poplachového plánu Labe;

⁸¹ Integrovaným aktivitám je věnován bod 7. ČR a EU.

⁸² Viz. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, Mezinárodní komise

⁸³ Viz. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, CITES

- zásad ke zvýšení bezpečnosti technických zařízení, která by mohla ohrozit jakost vody.

Mezinárodní spolupráce ČIŽP v rámci CITES

CITES je oficiálně používaná zkratka Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora). Tato Úmluva byla podepsána v roce 1973 v rámci programu OSN pro životní prostředí (UNEP) ve Washingtonu, účinnosti nabyla v roce 1975. Podle místa, kde byla sjednána se někdy tato úmluva označuje jako Washingtonská úmluva. K úmluvě již přistoupilo více než 160 zemí světa. Česká republika je členskou zemí Úmluvy od 1. 1. 1993. Jde o vládní dohodu, silně podporovanou významnými mezinárodními organizacemi, jako WWF (Světový fond na ochranu přírody) nebo IUCN (Světový svaz ochrany přírody).⁸⁴

Z hlediska boje proti nelegálnímu obchodu s ohroženými druhy je významná spolupráce s Interpolem a Světovou organizací celních orgánů (WCO).

Pracovníci ČIŽP reprezentují ČR v mezinárodních strukturách zaměřených na prosazování této úmluvy. Jde především o práci v pracovní skupině Interpolu pro kriminalitu v oblasti druhové ochrany (Interpol - Wildlife crime)⁸⁵. Tato skupina se schází 1x ročně na konferenci, během roku fungují regionální podskupiny pro Evropu, Asii, Afriku, Oceánii a Ameriku.

Pracovníci ČIŽP se v roce 2003 zúčastnili⁸⁶:

- 8. zasedání skupiny EU pro vymáhání práva v oblasti obchodu s ohroženými druhy (EU Wildlife Trade Enforcement Group). Jednání se zúčastnili zástupci z 13 zemí evropské patnáctky. Poprvé za dobu fungování této skupiny však byli na jednání jako pozorovatelé přizváni rovněž zástupci 10 přidružených zemí, jež se měly stát členy EU v roce 2004. Program zahrnoval 10 bodů jednání, z nichž nejdůležitější bylo připomínkování novely nařízení EK č. 1808/2001, projednání závažných případů nelegálního obchodu s ohroženými druhy odhalených v období od minulého zasedání EG a referáty ze tří pracovních podskupin.

⁸⁴ Viz. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, CITES

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ Tamtéž

- semináře pořádaného Scangri Denmark pro zástupce kandidátských zemí EU na téma současný stav plnění úmluvy CITES za změny související se vstupem do EU, který proběhl v rámci zhodnocení projektu „Implementace úmluvy CITES“ na Slovensku.
- pracovního semináře k problematice uplatňování Washingtonské úmluvy, pořádaném norským Komisaríátem pro správu přírody v Trondheimu ve spolupráci se Sekretariátem CITES v Ženevě.

Tabulka č. 4: Přehled činnosti ČÍŽP v CITES

rok	kontroly počet	pokuty v právní moci (zahrnuje i blokové pokuty)		zabavení v právní moci	
		počet	celkem Kč	počet	počet exemplářů
1997		8	4 600	3	55
1998	573	97	1 132 700	35	1 188 + 145 svazků rostlin
1999	814	109	697 700	77	2 398
2000	768	93	1 199 300	49	686 + 1 339 kg korálů
2001	667	111	504 600	38	76 + 2,5 kg korálů, 8,2 kg kaviáru, 3 kg TCM
2002	709	111	866 100	45	79 + 480 krabiček TCM, 0,3 kg kaviáru
2003	926	283	523 200	47	277 + 10 kg TCM, 77,5 kg masa
2004	822	144	765 750	17	622 + 25 kg TCM, 0,3 kg korálů

Zdroj: www.cizp.cz

Další výkonné aktivity

- Zástupce ČIŽP se podílí na činnosti Pohotovostního poplachového varovného systému pro povodí Dunaje. Systém je vytvořen v rámci Environmentálního programu pro povodí Dunaje (týká se tedy i hraniční řeky Moravy).⁸⁷
- Dále ČIŽP zastupuje ČR v Pracovní skupině Interpolu pro kriminalitu v oblasti druhové ochrany, v oblasti CITES.⁸⁸
- ČIŽP spolupracuje se sítí INECE (mezinárodní síť organizací a institucí usilujících o soulad prosazování domácího a mezinárodního práva v oblasti životního prostředí).⁸⁹

6.1.2 Přeshraniční aktivity

Odborné aktivity

Do této skupiny patří kontakty s analogickými orgány jiných států. Spolupráce s inspekčními orgány Polska, se Slovenskou inspekcí životního prostředí, inspekčními orgány Anglie a Walesu, Skotska, Nizozemí, Švédska, Dánska a Řecka, v oblasti CITES pak spolupráce s německým Celním kriminálním úřadem ZKA.⁹⁰

V roce 2001 byla uzavřena smlouva se Slovenskou inspekcí životního prostředí (SIŽP) o vzájemné spolupráci, zaměřující se zejména na příhraniční spolupráci, prevenci havárií, používání ekonomických i dobrovolných nástrojů na ochranu životního prostředí. V roce 2002 byla uzavřena smlouva o spolupráci mezi Ministerstvy životního prostředí Polska a České republiky, v níž je zakotvena i spolupráce obou inspektorátů.⁹¹

V rámci spolupráce dochází k výměně informací a materiálů pro inspekční činnost, účasti inspektorů na školeních organizovaných partnerskou stranou a na výměnných akcích.

Řada OI spolupracuje s obdobnými organizacemi v sousedních zemích v rámci svého regionu.

Oddělení odpadového hospodářství ČIŽP je zapojeno do kontroly dovozu a vývozu nebezpečných odpadů (TFS - Transfrontier Shipment of Waste).

⁸⁷ Srov. Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP, 2001, str. VI/1.

⁸⁸ Tamtéž, str. VI/1.

⁸⁹ Tamtéž, str. VI/2.

⁹⁰ Srov. Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP, 2001, str. VI/3.

⁹¹ Srov. Zpráva o činnosti v roce 2002, ČIŽP, červen 2004, str. 67.

Oddělení ochrany přírody ČIŽP zabezpečuje od roku 1997 pohotovostní službu pro kontrolu mezinárodního obchodu s ohroženými druhy rostlin a živočichů a výměnu informací o tomto obchodu se signatářskými zeměmi úmluvy CITES.

ČIŽP je pověřena v rámci expertní podskupiny Interpolu (Wildlife Crime) koordinovat tuto spolupráci v rámci Podskupiny pro Evropu.

Rozvojové aktivity

ČIŽP se účastní aktivit, při kterých si inspektoráty z různých států EU předávají své zkušenosti.⁹²

- Ve spolupráci s Anglií a Walesem proběhl na ČIŽP společný britsko-český program pro inspektory životního prostředí, projekt organizovaný a financovaný Britským Know-How Fundem, zaměřený na přípravu standardního systému vzdělávání inspektorů ČIŽP v problematice evropské legislativy v oblasti životního prostředí a její implementace.
- Ve spolupráci s Nizozemím proběhl bilaterální projekt v rámci nizozemského vládního programu PSO pro země střední a východní Evropy, který byl zaměřen na implementaci směrnice o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC) v oblasti slévárenství.

6.2 Odborné zabezpečení mezinárodní spolupráce

V roce 1998 byla v rámci ČIŽP založena skupina pro mezinárodní spolupráci.⁹³ Tato skupina byla sestavena z pracovníků ČIŽP, kteří byli jmenováni ředitelstvím a hlavními inspektory OI. V rámci své činnosti spolupracovali na přípravě a realizaci mezinárodních projektů nebo byli členy mezinárodních institucí v oblasti ochrany životního prostředí. Cílem skupiny byla koordinace mezinárodních projektů a spolupráce se zahraničními institucemi v oblasti ochrany a prosazování práva životního prostředí. V minulosti měla tato skupina 11 stálých členů a 11 zástupců, k nepravidelným poradám skupiny byli podle potřeby zváni odborníci z řad pracovníků ČIŽP, případně i externí experti. Stálí členové byli reprezentanti jednotlivých oblastních inspektorátů, kteří měli svého zástupce. Při výběru členů skupiny bylo přihlédnuto k tomu, aby zde byla zastoupena všechna odborná oddělení a pracovníci ze všech úrovní organizační struktury (od managementu po řadové inspektory).

⁹² Srov. Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP, 2001, str. VI/3.

⁹³ Srov. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, Pracovní skupina ČIŽP pro mezinárodní spolupráci.

V důsledku rozvoje mezinárodních aktivit a projektů byl v průběhu roku 2000 na ČIŽP vytvořen samostatný referát zahraničních vztahů.

7. Působnost ČIŽP v rámci Evropské unie

ČIŽP působí i na evropské úrovni. Podílí se na mnoha aktivitách společně s inspekčními orgány ostatních zemí EU.

Důležitým dokumentem vypracovaným na úrovni EU je Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. dubna 2001, kterým jsou stanovena minimální kritéria pro ČIŽP životního prostředí v členských státech (Minimální kritéria pro ČIŽP životního prostředí v členských státech EU).⁹⁴

Tento dokument zavádí všeobecné zásady na úrovni ES, aby se tak snížily značné rozdíly při provádění kontroly v jednotlivých členských státech. Zásady mají být pro členské státy vodítkem při provádění inspekčních úloh.

Minimální kritéria mimo jiné stanoví, že by měly členské státy zajistit pro větší účinnost kontrol, aby převážná část činnosti ČIŽP probíhala podle předem sestaveného plánu. ČIŽP každoročně sestavuje plán své činnosti na příští rok.

7.1 AC-IMPEL a IMPEL

AC-IMPEL⁹⁵ (Accession countries network for implementation of environmental legislation) – je neformální síť inspekčních orgánů přidružených zemí EU, vznikla v roce 1998 jako paralelní síť k analogické organizaci v rámci EU (IMPEL).

Cílem AC-IMPEL je příprava zúčastněných organizací na jejich novou roli po přijetí evropské legislativy a předpokládá se, že v okamžiku vstupu do EU se členství přemění v členství IMPEL. Hlavními činnostmi jsou plenární zasedání a výměnné programy. Členové AC-IMPEL jsou zváni k některým aktivitám sítě IMPEL.

Před vstupem ČR do Evropské unie se ČIŽP stala členem AC-IMPEL. Členství bylo přímo zaměřeno na přípravu ČIŽP pro úkoly vyplývající z evropské environmentální legislativy.

⁹⁴ Srov. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, Twinning projekt

⁹⁵ Srov. Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP, 2001, str. VI/2.

IMPEL⁹⁶ představuje neformální síť pro implementaci a prosazování práva v oblasti životního prostředí, odborné konzultační grémium v oblasti ochrany životního prostředí. Tvoří ji státní instituce působící v oblasti životního prostředí, a to jak z členských států EU, tak z budoucích členských států, kandidátských zemí a z Norska. Členem je také Evropská komise, která síti spolupředsedá. Síť je všeobecně známa pod názvem IMPEL Network. Posláním IMPEL je napomáhat v rámci ES (včetně kandidátských zemí) účinnému uplatňování legislativy v oblasti životního prostředí. Síť IMPEL podporuje vzájemnou výměnu informací a zkušeností a vytváření ucelenějšího přístupu při zavádění, uplatňování a prosazování práva životního prostředí se zvláštním důrazem na komunitární legislativu. Odborné výbory IMPEL podávají Evropské komisi stanovisko ke všem novým záměrům zákona, podávají také návrhy na zlepšení stávajících právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí.

7.2 Phare – twinning

Phare-Twinning⁹⁷ projekty jsou programy probíhající v rámci EU, které mají za cíl sjednotit a zlepšit činnost členských a přístupujících zemí v určitých cílových oblastech. Probíhají i v rámci ochrany životního prostředí. Phare-Twinning projekty probíhají na základě smlouvy mezi partnery ze zemí EU a mezi přístupujícími (dnes už přistoupiвшими) zeměmi, věnují se školení a posilování institucí v oblasti evropského práva životního prostředí, realizaci legislativy EU v ČR, spolupráci orgánů životního prostředí v EU. Jsou financovány převážně z prostředků EU. Některé tyto projekty jsou specializovány přímo na činnost ČIŽP.

ČIŽP se účastnila již několika Phare – twinning projektů. V minulých letech proběhly například tyto projekty:

- Twinningový projekt Phare CZ00/IB/EN/03 – Instituce pro povolování a monitoring v oblasti kvality ovzduší
- Twinningový projekt Phare CZ00/IB/EN/01 – Rámcová směrnice o vodách
- Phare - Twinning projekt CZ 98F-01 „Posílení regulační kapacity české environmentální administrativy. Šlo o dvouletý projekt s celkovým rozpočtem 350

⁹⁶ Srov. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, IMPEL network.

⁹⁷ Srov. www.cizp.cz, Zahraniční vztahy, Twinning Projekt, Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP, 2001, str. VI/2.

tisíc EUR. Na základě dohody mezi ČR a SRN probíhala příprava ČIŽP na nové povinnosti vyplývající z Evropské legislativy za asistence řady expertů z partnerské země, i ostatních zemí EU a za koordinace dlouhodobého předvstupního poradce z bavorského ministerstva regionálního rozvoje a ŽP, který pracuje podobu projektu přímo na ČIŽP. Výsledkem projektu byla celá řada aktivit: jazykové kursy, odborná školení.

- Posledním byl projekt „Integrované a plánované prosazování práva životního prostředí“, probíhající mezi Agenturou ochrany životního prostředí z Nizozemí a ČIŽP. Byl zahájen 8. 3. 2004 a trval 15 měsíců. Byl rozdělen do pěti pracovních balíčků. Cílem tohoto projektu bylo získání schopností převzít závazky členství v EU. V rámci projektu navštívil twinningový poradce všechny OI ČIŽP.

Součástí projektu byla asistence v přípravě strategického plánu pro ČIŽP (zaměřen zejména na minimální kritéria pro ČIŽP v životním prostředí EU). Pozornost byla dále věnována spolupráci mezi orgány životního prostředí a ostatními relevantními národními, regionálními a místními úřady (celní úřady, policie, hasičský záchranný sbor) a školící program v Nizozemí.

8. Závěr

ČIŽP má poměrně krátkou historii, přesto se dokázala začlenit do systému orgánů ochrany životního prostředí a vyčlenit si mezi nimi důležité postavení. ČIŽP byla zřízena jako specializovaný orgán, který měl zaplnit mezeru v síti správních orgánů. Do doby jejího vzniku neexistoval správní orgán s celostátní působností, jehož dominantní složku činnosti by tvořil dozor v oblasti životního prostředí. Její význam tkví právě v tom, že je to orgán odborný. Inspektoři jsou dobře seznámeni s problematikou ochrany životního prostředí a její právní úpravou.

Určité kompetence ČIŽP sdílí s některým s ostatních orgánů ochrany životního prostředí. Příkladem může být kontrola podle § 76 odst. 1 písm. a) OdpZ. Stejná pravomoc přísluší i OÚ obce s rozšířenou působností podle § 79 odst. 1 písm. e) OdpZ. Sankční pravomoc bývá sdílena s obecními úřady (§ 116 VodZ nebo § 66 odst. 2 OdpZ). Vypořádání se s touto stávající duplicitou některých kompetencí by napomohlo zvýšené funkčnosti a zpřehlednění systému kompetencí jednotlivých orgánů. Jednotlivé zákony by mohly enumerativní metodou rozdělit sankční pravomoci tak, aby byly víceméně oddělené⁹⁸.

Mezi kompetence ČIŽP patří některé, které nemají speciální vztah k ostatní činnosti ČIŽP. Tyto kompetence by měly v souladu s rozdělením ostatních kompetencí mezi orgány státní správy ochrany životního prostředí spíše patřit do působnosti obecních úřadů s rozšířenou působností či krajských úřadů⁹⁹. Týká se to oblasti ochrany ovzduší, ve které ČIŽP zůstaly některé povolovací a schvalovací pravomoci a ochrany vod, kde ČIŽP vyměřuje poplatky. Povolování, schvalování a vyměřování poplatků se vymyká z pojetí ČIŽP jako specializovaného inspekčního orgánu. Vyřizování administrativy okolo vydávání povolení zbytečně brzdí práci inspektorů a v důsledku toho je pak provedeno na těchto úsecích méně kontrol.

ČIŽP se nezabývá jen celostátními kontrolami. Oblastní inspektoráty sledují místní úroveň životního prostředí a při zjištění nedostatků, provádějí samostatné kontroly. ČIŽP ročně provede kolem 18 000 kontrol, uloží 2 500 pokut a 800 opatření k nápravě,

⁹⁸ Staša, J. Postih deliktů proti životnímu prostředí ve správním právu, Sborník z konference „Právo životního prostředí“. PF UK Praha, 2000, str. 150 – 157.

⁹⁹ Viz kapitola 2. Obecná charakteristika ČIŽP, bod 2.2, a kapitola 4. Kompetence ČIŽP, bod 4.5.

vydá kolem 50 rozhodnutí o zastavení činnosti.¹⁰⁰ Z těchto čísel je zřejmé, že je ČIŽP významnou součástí institucionálního zabezpečení ochrany životního prostředí.

Činnost ČIŽP je založena převážně na postihování původců zjištěných škod na životním prostředí. K zvýšení efektivity činnosti ČIŽP by pomohlo zavedení některých metod, které dnešní právní úprava neumožňuje, například poradenství nebo dohadování,¹⁰¹ protože uložení pokuty mnohdy vede jen k potrestání původce škody, nikoli k předcházení budoucím škodám na životním prostředí.

Nedostatkem činnosti ČIŽP je podle mého názoru přílišná ustálenost předmětu kontrol. Některé kontroly se ve výročních zprávách opakují velmi často (oddělení ochrany lesa se nejvíce zabývá kůrovcem), některé závažné problémy však ČIŽP neřeší důsledně (například problematika státních technických kontrol).

Výsledky činnosti ČIŽP jsou také zhoršeny častým snižováním pokut v odvolacím řízení¹⁰². V tomto směru by pomohlo sjednocení výkladu některých ustanovení složkových zákonů mezi ČIŽP a Ministerstvem životního prostředí. Právě rozdílný výklad právních předpisů vede ve svém důsledku k nedostatečnému sankcionování původců škod na životním prostředí, a tím pak k zmenšení smyslu právní úpravy životního prostředí

ČIŽP informuje o své činnosti ve všech sdělovacích prostředcích. Má vlastní internetové stránky, na kterých informuje veřejnost o své současné činnosti a výsledcích v minulosti provedených kontrol. Veřejnost si stále více zvyká na existenci takovéto instituce a směřuje k ní své podněty a stížnosti.¹⁰³

Přínosem ČIŽP není jen inspekční činnost, ale i poskytování odborné pomoci ostatním orgánům státní správy. Zákony někdy kladou velké nároky na odborné znalosti zaměstnanců státní správy. Příkladem může být § 8 OchrPřZ, podle něhož lze vydat povolení ke kácení dřevin jen ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. Kde je mez mezi funkčním a nefunkčním významem dřeviny je složité najít pro odborníka, natož pro zaměstnance obecního úřadu.

¹⁰⁰ Srov. Výroční zprávy ČIŽP za roky 2001 - 2004

¹⁰¹ Srov. Mates, P. Oprávnění inspekce a jejích orgánů, Právní rádce, č. 3/1998.

¹⁰² K tomu viz. bod 4.1.3.

¹⁰³ Lze tak usoudit z každoročně stoupajících počtů podaných stížností, oznámení a podnětů. Viz tabulka č. 3 : Činnost ČIŽP v letech 1995 – 2003.

V mnohých správních řízeních je ČIŽP upravena jako dotčený orgán (např. EIA - § 3 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí).

Nemalé problémy v praxi působí současná právní úprava týkající se ČIŽP, která je obsažena v několika složkových zákonech. Každý z těchto zákonů upravuje pravomoci ČIŽP jiným způsobem. Řešení tohoto problému vidím buď v přijetí nového zákona, který by upravoval celkově působnost a pravomoci ČIŽP nebo v novelizaci ZČIŽP, která by zahrnula všechny základní pravomoci do jediného zákona a ostatním složkovým zákonům by ponechala upravit jen speciální pravomoci, které má ČIŽP jen v některých složkách životního prostředí.

Částečným řešením složité situace v organizaci státní správy ochrany životního prostředí by mohlo být vytvoření odborů životního prostředí v obecních úřadech s rozšířenou působností, kde by pracovali odborně vyškolení zaměstnanci. Do působnosti těchto odborů by mohla přejít působnost obecních úřadů v ochraně životního prostředí a působnost oblastních inspektorátů ČIŽP. Dosáhlo by se tak větší odbornosti a menší roztržitosti organizace státní správy v ochraně životního prostředí.

Na přijetí nové právní úpravy životního prostředí se pracuje již několik let. V poslední době na půdě MŽP vznikl návrh věcného záměru zákona o životním prostředí, který by zahrnul většinu právní úpravy životního prostředí¹⁰⁴. Tento návrh počítá se zřízením České správy životního prostředí jako odborného orgánu státní správy s celostátní působností. Zřízení tohoto orgánu by výrazně zasáhlo do působnosti ČIŽP. Budoucnost ČIŽP jako samostatného orgánu je s přihlédnutím k návrhům budoucí právní úpravy životního prostředí nejistá. Současně je spíše směřováno k vytvoření soustavy odborných orgánů, které by byly napojeny přímo na Ministerstvo životního prostředí. Přesto je třeba zdůraznit, že inspekční orgán životního prostředí, ať již v jakékoli podobě, zůstane i nadále důležitou součástí státní správy ochrany životního prostředí.

---

¹⁰⁴ Srov. Kodex životního prostředí – zdroj polemik i nadějí aneb návrh věcného záměru zákona o životním prostředí, MŽP, 2005

9. Prameny

9.1 Literatura

- Boguszak, J., Čapek, J.: Teorie práva. Codex Bohemia, Praha 1997
- Damohorský, M. a kolektiv: Právo životního prostředí. C. H. Beck, Praha 2003
- Hendrych, D. a kolektiv: Správní právo obecná část. C. H. Beck, Praha 2003
- Kodex životního prostředí – zdroj polemik i nadějí aneb návrh věcného záměru zákona o životním prostředí, MŽP, 2005
- Jelínková, J.: Některé příčiny nízké účinnosti práva v ochraně dřevin rostoucích mimo les. Aktuální otázky práva životního prostředí, Masarykova Univerzita Brno, 2005
- Madar, Z. a kolektiv: Slovník českého práva, 3. rozšířené a podstatně přepracované vydání, Linde a. s., Praha, 2002
- Mates, P.: Oprávnění inspekce a jejích orgánů. Právní rádce, 1998, č. 3
- Miko, L.: Problém implementace práva EU z pohledu jeho prosazování
- Miko, L.: a kol. Zákon o ochraně přírody, komentář, C. H. Beck, Praha 2005
- Průcha, P., Pomahač, R.: Lexikon Správní právo, Sagit, Praha, 2002
- Průcha, P. : Správní právo, obecná část, 6. doplněné a aktualizované vydání, Masarykova Univerzita, Brno, 2004
- Staša, J.: Postih deliktů proti životnímu prostředí ve správním právu. Sborník z konference „Právo životního prostředí“, PF UK Praha, 2000
- Tuček K. a kolektiv: Zákon o vodách, 2 vydání, Sondy, s. r. o., Praha 2003
- Žák, J.: Kompetence MŽP ČR a MZ ČR podle zákona č. 2/1969 Sb. a zákona č. 254/2001 Sb, ve vztahu k působnosti ČIŽP podle vodního zákona. Aktuální otázky práva životního prostředí, Masarykova Univerzita Brno, 2005

9.2 Právní předpisy

- zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění zákona
č. 132/2000 Sb.
zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů, ve znění
pozdějších předpisů
zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších
předpisů
zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto
druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování
s ohroženými druhy)
zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění
pozdějších předpisů
zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně
některých zákonů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb.
zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh
a o změně některých souvisejících předpisů.

zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně
mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon
o rybářství)
zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými
produkty,
zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném
registru znečištění a změně některých zákonů, ve znění pozdějších
předpisů
zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 162/2003 Sb., o provozování zoologických zahrad
zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (účinný od 1. 1. 2006)

zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, ve znění pozdějších předpisů (služební zákon)

zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí České republiky, ve znění pozdějších předpisů (rozpočtová pravidla republiky)

vyhláška MŽP č. 117/2002 Sb., o rozsahu a způsobu vedení evidence obalů a ohlašování údajů z této evidence

9.3 Statutární předpisy

Rozhodnutí ministra životního prostředí č. 12/1991 o zřízení rozpočtové organizace Česká inspekce životního prostředí

Organizační řád Ministerstva životního prostředí, aktualizovaný ke dni 1. 9. 2005

9.4 Internetové odkazy

www.cizp.cz

9.5 Ostatní prameny

Vodní hospodářství čl. 5/2004

Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. dubna 2001, kterým se stanoví minimální kritéria pro inspekce životního prostředí v členských státech (2001/331/ES)

Rukověť inspektora, základní příručka pro ČIŽP, 2001

Statut ČIŽP

Twiningová smlouva, CZ03/IB/EN/01

Televizní relace Nedej se, ČT2, 7. 6. 2002 „Českou inspekci životního prostředí opustilo několik inspektorů“

Zprávy o činnosti ČIŽP v letech 2001- 2004